

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
โครงการวิจัย
เรื่อง
นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

โดย
รองศาสตราจารย์ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ

มิถุนายน 2540

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย

เรื่อง

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน

ผู้วิจัย

ต้นสังกัด

1. รศ. ปาริชาติ วลัยเสถียร	ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ผศ.จิตติ มงคลชัยอรัญญา	ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. อาจารย์ ดร.โกวิทย์ พวงงาม	ภาควิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
ชุดโครงการเศรษฐกิจชุมชน

Scan

บทคัดย่อ

การศึกษาเบื้องต้น เรื่อง นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ของหน่วยงานภาครัฐ ผลการศึกษาปรากฏว่า นโยบายในระดับชาติและระดับหน่วยงานที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และแผนของหน่วยงาน มีการกำหนดที่ชัดเจนในการส่งเสริมอุตสาหกรรมชุมชน โดยสนับสนุนองค์กรชุมชนให้มีบทบาทในการปรับโครงสร้างการผลิตและการสร้างรากฐานการผลิตที่มั่นคงของประเทศ มีการปรับปรุงกฎหมายให้สามารถส่งเสริมอำนวยความสะดวกและรับรองสิทธิชุมชน ใช้มาตรการด้านการคลังและภาษีเพื่อกระตุ้นการสร้างองค์กรชุมชน สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และการมีส่วนร่วมของภาครัฐกิจเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

หน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่ มิได้กำหนดใช้คำว่า “ธุรกิจชุมชน” อย่างแพร่หลาย ธุรกิจชุมชน ในความหมายของหน่วยงานต่างๆ มีทั้งความหมายที่มีขอบเขตเฉพาะการส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่บุคคลและกลุ่ม และมีความหมายครอบคลุมถึงกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชนในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย

หน่วยงานภาครัฐมีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนในระดับต่างๆ กัน มีทั้งหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนโดยตรงและมีกิจกรรมเต็มรูปแบบหรือครบวงจร หน่วยงานที่มีนโยบายสนับสนุนบางส่วน และหน่วยงานที่มีนโยบายสนับสนุนโดยอ้อม การวิเคราะห์สาระสำคัญของนโยบายฯตามองค์ประกอบของการดำเนินธุรกิจ ได้แก่ การส่งเสริมความสามารถของบุคคล กลุ่มและองค์กร แรงงาน ทูนและสินเชื่อ การตลาด วัตถุดิบ เทคโนโลยีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ นั้น พบว่า โดยภาพรวมแล้วนับได้ว่ามีนโยบายและมาตรการอย่างครบถ้วน แต่นโยบายในแต่ละด้านยังไม่มีสัดส่วนที่เหมาะสมในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน กล่าวคือ ส่วนใหญ่จะเป็นนโยบายและมาตรการในการฝึกอบรม พัฒนาทักษะและวิชาชีพ การสนับสนุนเงินทุนและสินเชื่อ เทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่วนนโยบายที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินธุรกิจและอุตสาหกรรมชุมชน คือ การตลาด ยังมีน้อยและปฏิบัติได้ในขอบเขตจำกัด อีกทั้งเป็นมาตรการตั้งรับในระยะสั้น มากกว่าจะเป็นการสร้างความรู้และทักษะในการวิเคราะห์และจัดการตลาด

ในการปฏิบัติงานจริง ปรากฏว่า หน่วยงานภาครัฐได้มีการส่งเสริมกิจกรรมในลักษณะของธุรกิจชุมชนมาเป็นเวลาหลายสิบปี และผลการดำเนินงานก็แสดงให้เห็นถึงการเติบโตในเชิงปริมาณ ทั้งจำนวนกลุ่ม จำนวนสมาชิก และการสะสมทุนภายในกลุ่มเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ในเชิงคุณ

ภาพของกลุ่มและองค์กรยังต้องการการพัฒนาอีกเป็นอันมาก เพราะกลุ่มต่างๆ เกือบร้อยละ 50 ประสบความล้มเหลว

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ การขาดวิสัยทัศน์หรือแนวคิดที่ชัดเจนร่วมกันในการพัฒนาแบบองค์รวม ปัญหาโครงสร้างและระบบราชการที่กำหนดภาระหน้าที่แบบแยกส่วนและรวมอำนาจที่ส่วนกลาง และการขาดการประสานงานในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ

ข้อเสนอแนะต่อการกำหนดนโยบาย ควรมีการสร้างความเข้าใจร่วมกันในแนวคิดการพัฒนาและอุตสาหกรรมชุมชน การบูรณาการเศรษฐกิจชุมชนกับการพัฒนาชุมชนแบบองค์รวม โดยที่ประชาชนและองค์กรชุมชนได้รับกระบวนการเรียนรู้ มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ผู้ประกอบการและรับประโยชน์ ซึ่งโครงสร้างการดำเนินงานต่อนโยบายและมาตรการด้านธุรกิจชุมชนนั้น ควรมีการทำงานร่วมกันในลักษณะพหุภาคี สนับสนุนให้ภาคนอกราชการและองค์กรประชาชนเข้ามีส่วนร่วม และกำหนดมาตรการ แผนงาน โครงการ และพื้นที่เป้าหมาย โดยมีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นแกนกลาง เพื่อประสานความร่วมมือเป็นเครือข่ายพัฒนาธุรกิจชุมชนและอุตสาหกรรมชุมชนทั้งภาคนอกราชการและภาคนอกราชการ ส่งเสริมการกระจายอำนาจให้องค์กรทุกระดับเพื่อความคล่องตัวโดยเฉพาะองค์กรในระดับท้องถิ่น ควรมีการกำหนดภาระกิจให้ชัดเจนและบริหารงานให้ตรงกับความต้องการของพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการวางแผนลงทุน พัฒนาเทคโนโลยี เสริมสร้างเอกภาพของกองทุนและสินเชื่อ ให้การคุ้มครองสิทธิของเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้แก่บุคลากรและองค์กรชุมชน

Abstract

This preliminary study on “Policies and measures in promoting community business of the Thai Government agencies” indicates that many departments have incorporated such policies and/or measures as part of the 8th national social and economic development plan and as for their own departmental plans. The term “community business” is ,however, not widely used but “ vocational development and income generating” instead though the interpretation is somehow similar.

Most agencies intend to promote and support various types of community organizations in strengthening their production structures and expecting that it would pave strong basement for national productivity. These interventions could be determined in forms of revised legal issues, adoption of financial as well as tax and tariff measures, provision of training and information. and lastly engaging the private enterprises in developing the community businesses. All of them are favorable for facilitating and accepting the rights of the community (and its activities).

To judge whether any agencies promote community business affairs or not, the researchers used 7 criteria's as followings; (a) individual and group capacity strengthening, (b) labor force development, (c) capital and credit scheme, (d) market development, (e) supply of raw materials and inputs, (f) technology development and transfer and (g) grant of special benefits and privileges.

It is of note that each agency's policies and measures cover different supportive areas and levels. About 10 agencies render full package of services starting from group establishment and strengthening, provision of production means, be it credits, inputs, technology (including processing of some produces) to marketing of such products in subsidized manners; the rest renders only parts of packages or promotes the community business indirectly. The measure that is widely employed by most agencies is capacity strengthening measures whereby every few agencies have done something related to marketing issues.

It is found that many agencies have adopted this community business policy for a number of decades. Numbers of groups and their savings / working capital is rising up over time. Nevertheless, the quality of the groups and their performances needs improvement badly since about half of them failed to achieve their objectives.

Major problems and constraints lies on the lack of vision as well as common understanding on holistic development. Beurocratic structure and working system which emphasizes centralization and divisionalization without proper coordination and integration contribute to the further damage of effectiveness and efficiency of overall development intervention.

Researchers suggest that all parties concerned must organize shared learning and come up together with the concept about holistic development which includes economic, industrial, financial development as well as people, community development. People and its organization needs to be promoted and supported to learn, to take part as entrepreneur and as beneficiaries. Furthermore, the community business affairs should be responsible by multi-agencies including the private enterprises and people organizations. Concerned agencies must improve their cooperation and coordination practices. Decentralization of decision making and resources allocation should be envisaged and last but not least, ones should investigate further if these policies and measures are implemented at field level.

.....

คำนำ

การศึกษาเบื้องต้น เรื่อง นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน นี่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยชุดเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นการศึกษาเชิงสำรวจนโยบายและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับส่งเสริมธุรกิจชุมชน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม คณะผู้ศึกษาคาดว่าผลการศึกษาจะช่วยสร้างฐานความรู้ในบทบาทของภาครัฐและเกิดผลต่อเนื่องในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคมส่วนรวมต่อไป

การศึกษานี้สำเร็จลงได้ด้วยการสนับสนุน การอำนวยความสะดวกและการมีส่วนร่วมเป็นอย่างดีจากหลายฝ่ายที่ปรารถนาจะเห็นการรวมพลังเพื่อการเรียนรู้และการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ คณะผู้ศึกษาขอขอบคุณต่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และทีมประสานงานโครงการวิจัย ที่สนับสนุนงบประมาณ ข้อมูลข่าวสารและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เพื่อให้ผลการศึกษาสมบูรณ์ขึ้น

ปลัดกระทรวง อธิบดี รองอธิบดี ผู้อำนวยการกองแผนงาน ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานที่ศึกษาทั้งหมดที่กรุณาให้ข้อมูลต่างๆที่จำเป็นสำหรับการศึกษา

คุณจินตนา เบญจทรัพย์ และคุณสหทัย วิเศษ ผู้ช่วยนักวิจัยที่ทำงานด้วยความตั้งใจและรับผิดชอบ รวมทั้งนักศึกษาปริญญาโทภาควิชาพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่สนใจมาเรียนรู้และร่วมทำงาน

คุณเบญจวรรณ เลขกลิน ที่กรุณารับภาระในการจัดพิมพ์จนเป็นที่เรียบร้อย

สารบัญ

บทคัดย่อ.....		(1)
Abstract.....		(3)
คำนำ.....		(5)
สารบัญ.....		(6)
.		
สารบัญตาราง.....		(9)
บทที่		
1	ความเป็นมาและระเบียบวิธีการศึกษา.....	1
	ความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
	ขอบเขตของการศึกษา.....	2
	นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	3
	ระเบียบวิธีการศึกษา.....	4
	ข้อจำกัดในการศึกษา.....	5
2	นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนของหน่วยงาน ภาครัฐ.....	6
	.	
	สำนักงานรัฐมนตรี.....	6
	-สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.....	6
	-สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.....	16

-สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ.....	17
กระทรวงการคลัง.....	19
-ธนาคารออมสิน.....	22
-ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์.....	25
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.....	27
-กรมปศุสัตว์.....	30
-กรมป่าไม้.....	33
-กรมส่งเสริมการเกษตร.....	34
-กรมส่งเสริมสหกรณ์.....	38
-สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง.....	39
-สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม.....	43
-องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย.....	44
กระทรวงพาณิชย์.....	47
-กรมการค้าภายใน.....	50
-กรมทรัพย์สินทางปัญญา.....	51
กระทรวงมหาดไทย.....	55
-กรมการพัฒนาชุมชน.....	59
-สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท.....	60
กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.....	63
-กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน.....	64
-กรมประชาสัมพันธ์.....	66
กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม.....	68
-สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.....	69
กระทรวงศึกษาธิการ.....	72
-กรมการศึกษานอกโรงเรียน.....	73
-กรมอาชีวศึกษา.....	74
กระทรวงสาธารณสุข.....	76
-สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.....	78
กระทรวงอุตสาหกรรม.....	80
-กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.....	81

	ธนาคารแห่งประเทศไทย.....	84
	การเคหะแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง.....	88
3	วงจรของนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน.....	93
	.	
	ปัญหาและสาเหตุที่ก่อให้เกิดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริม ธุรกิจชุมชน.....	93
	กระบวนการในการกำหนดนโยบาย.....	95
	สาระสำคัญของนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน.....	96
	ความสำคัญและเกี่ยวข้องของนโยบายและมาตรการของหน่วยงาน ต่างๆต่อธุรกิจชุมชน.....	122
	กระบวนการและขั้นตอนในการดำเนินงานตามนโยบายส่งเสริม ธุรกิจชุมชน.....	126
	ผลการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจ ชุมชน.....	126
	ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการ ในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน.....	138
4	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	142
	สรุปผลการศึกษา.....	142
	ข้อเสนอแนะ.....	145
	บรรณานุกรม.....	148
	รายนามคณะผู้ศึกษา.....	153

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงรายนามหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านการส่งเสริมความสามารถของบุคคล กลุ่ม และองค์กร.....	112
2 แสดงรายนามหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านแรงงาน.....	115
3 แสดงรายนามหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านทุน/สินเชื่อ การตลาด และวัตถุดิบ.....	116
4 แสดงรายนามหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านเทคโนโลยี.....	119
5 แสดงรายนามหน่วยงานที่มีนโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านกฎหมายและสิทธิประโยชน์.....	121
6 แสดงผลการส่งเสริมธุรกิจชุมชนของหน่วยงานต่าง ๆ ปี 2539.....	129
7 แสดงผลการดำเนินงานพัฒนาสถาบันเกษตรกร กรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2539.....	130
8 แสดงสถานภาพกลุ่มเกษตรกรนิติบุคคล กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร ปี 2539.....	131
9 แสดงจำนวนสหกรณ์และสมาชิกแยกตามภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร ณ วันที่ 1 มกราคม 2539.....	132
10 แสดงผลการดำเนินงานทางธุรกิจของสหกรณ์ทุกประเภท ปี 2532-2537.....	133
11 แสดงกิจกรรมการพัฒนาอาชีพและรายได้ และประชาชนเป้าหมายในงานพัฒนาชุมชน.....	134
12 แสดงจำนวนร้านค้าชุมชนและชนบทที่จัดตั้งและดำเนินการ	

	ระหว่างปี 2530-2539 (31 ธ.ค. 39).....	135
13	แสดงปริมาณธุรกิจร้านค้าชนบท รพช. ปี 2538.....	136
14	แสดงความก้าวหน้าโครงการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม ชนบท.....	137

บทที่ 1

ความเป็นมาและระเบียบวิธีการศึกษา

ความสำคัญของปัญหา

สถานะเศรษฐกิจของประเทศไทยซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์การพัฒนาที่ผ่านมา ยังมี ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ระหว่างคนมีและคนจนในระดับสูง มีปัญหาการผูกขาดและ การแข่งขันทางการค้าในทุกระดับจำเป็นที่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยและเกษตรกรต้องแสวงหาทาง เลือการทำงานและการหารายได้ให้มีความหลากหลายมากกว่าเดิมเพื่อจะดำรงชีพอยู่รอดได้อย่างมี คุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้ไม่อาจพึ่งการผลิตสินค้าขั้นปฐมในภาคเกษตรเป็นหลักเพียงอย่างเดียวได้อีก ต่อไป ทางเลือกที่สำคัญประการหนึ่งก็คือการประกอบธุรกิจขนาดย่อม ซึ่งเป็นธุรกิจที่ใช้ทุนน้อย และเทคโนโลยีไม่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถกระจายความเป็นเจ้าของไปยังประชาชนส่วนใหญ่ เป็น ช่องทางให้เกิดความคิดเกี่ยวกับสินค้าและบริการชนิดใหม่ที่นอกเหนือไปจากธุรกิจการซื้อขายผล ผลิตทางการเกษตรและปัจจัยการผลิตที่เคยดำเนินงานอยู่แต่เดิม ให้เป็นกิจกรรมที่เพิ่มมูลค่าแก่สิน ค่าและบริการ เป็นพลังต่อรองมิให้เกิดการผูกขาด (สุวัฒน์ พัฒนาไพบูลย์, 2528, น.226) และ สร้างผลตอบแทนให้กับผู้ประกอบการได้มากกว่าการเป็นแรงงานรับจ้าง นอกจากนี้การประกอบ การที่ดำเนินงานในระบบกลุ่มยังช่วยให้มีพัฒนาการและการเรียนรู้ด้านสังคม การปกครองตนเอง และระบบนิเวศน์ของชุมชนอีกด้วย

ในปัจจุบันมีองค์กรประชาชน เช่น สหกรณ์การเกษตร กลุ่มออมทรัพย์ ในหลายพื้นที่ พยายามดำเนินงานธุรกิจขนาดย่อม โดยรวมตัวกันระดมทุนและร่วมกันบริหารจัดการธุรกิจดัง กล่าว เช่น การตั้งสถานีจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดเล็ก โรงสีข้าว โรงงานผลิตขนมจีน ฯลฯ หากองค์กรประชาชนเหล่านี้ได้มีส่วนแบ่งในผลประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมา กขึ้น ย่อมก่อให้เกิดความมั่นคงแก่รากฐานของสังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากจะเกิดการกระจายราย ได้และความมั่งคั่งแล้วยังมีผลให้เกิดการเรียนรู้ในการแก้ไขปัญหาและความต้องการของประชาชน ผู้มีรายได้น้อยทั้งในเมืองและในชนบท ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานธุรกิจขนาดย่อมในลักษณะของธุรกิจชุมชน ในประเทศไทย มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความรู้และทักษะในการบริหารและการจัดการของผู้ประกอบการ เงินทุน การวางแผนและระบบการตรวจสอบควบคุมทางการเงิน โอกาสทางธุรกิจ ปัจจัยด้านอุป สสงค์และอุปทาน การแข่งขัน ในหลายกรณีพบว่า การดำเนินงานธุรกิจขนาดย่อมของชุมชนไม่ อาจต่อสู้กับระบบเศรษฐกิจภายนอกที่ซับซ้อนและมีการแข่งขันกันอย่างสูงได้ ความพยายามใน

การแก้ไขปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นมีข้อจำกัดอยู่ไม่น้อย ในบางปัญหาจำเป็นต้องอาศัยการแก้ไขในระดับโครงสร้างใหญ่ของสังคม เช่น มาตรการด้านกฎหมาย ด้านภาษี ในขณะที่ภาคธุรกิจเอกชนมีความเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างสูง โดยได้รับการสนับสนุนจากรัฐหลายประการ ทั้งในด้านการลงทุนและภาษีอากร แต่ในส่วนของธุรกิจชุมชนกลับไม่มีนโยบายที่มีการประสานกันอย่างเป็นระบบและเป็นเอกภาพในการสนับสนุนให้การประกอบการเหล่านี้ดำเนินไปได้และมีการพัฒนาอย่างมีบูรณาการต่อชีวิตของชุมชน แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานมีแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพและรายได้แก่ประชาชนในภูมิภาคต่างๆเป็นจำนวนมาก แต่ผลการดำเนินงานยังไม่ประสบความสำเร็จในการสร้างรายได้และการพัฒนาความสามารถในการจัดการให้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง

การปฏิบัติงานของหน่วยงานใดก็ตาม ต้องเป็นไปตามกรอบนำทางหรือนโยบายว่าจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ฯลฯ หากกรอบนำทางไม่มีความชัดเจนกิจกรรมที่จัดทำต่อมาก็ย่อมไม่มีทิศทางและระบบที่ชัดเจนด้วยเช่นกัน ดังนั้น จำเป็นต้องมีกรอบกำหนดทิศทางในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างชัดเจนและประสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้มีแผนงาน โครงการและวิธีการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาธุรกิจชุมชน

การศึกษาถึงนโยบาย มาตรการและแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ทั้งในส่วนของนโยบายและมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบันและมาตรการในอนาคต จึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นเพื่อสร้างกรอบและแนวทางในการจัดสรรผลประโยชน์ในสังคมอย่างเป็นธรรม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชนทั้งระดับประเทศและระดับหน่วยงาน
2. ประมวลข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาการประกอบธุรกิจชุมชน
3. ให้ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อเนื่องเพื่อการปรับปรุงนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน

ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาและวิเคราะห์นโยบายและมาตรการของหน่วยงานต่างๆที่ปฏิบัติในปัจจุบันหรือที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

2. วิเคราะห์วงจร (Life cycle) ของนโยบาย ได้แก่ ปัญหา นโยบาย เป้าหมายและวัตถุประสงค์ รูปแบบการให้บริการ ระเบียบข้อกำหนด โครงสร้างการจัดการ การบริหาร การนำไปปฏิบัติ และการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ศึกษาสาระสำคัญของนโยบายทั้งระดับประเทศและระดับหน่วยงานในประเด็นต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบ หรือองค์ประกอบของธุรกิจชุมชน ในด้านต่างๆ คือ

- (1) การส่งเสริมความสามารถของคน และกลุ่มหรือองค์กร
- (2) แรงงาน
- (3) ทุนและสินเชื่อ
- (4) การตลาด
- (5) วัตถุดิบ
- (6) เทคโนโลยี
- (7) สิทธิประโยชน์

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ธุรกิจชุมชน หมายถึงกิจกรรมการผลิต การแปรรูป การบริการต่างๆที่ดำเนินงานและมีส่วนเป็นเจ้าของโดยชุมชนหรือองค์กรประชาชนเพื่อสร้างงานและ/หรือรายได้

นโยบายระดับประเทศ หมายถึงนโยบายของรัฐบาลและนโยบายระดับกระทรวงที่กำหนดไว้ในแผนของกระทรวง ซึ่งแสดงออกถึงกรอบหรือทิศทางส่งเสริมกิจกรรมธุรกิจชุมชน

มาตรการระดับประเทศ หมายถึงแนวทางปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดไว้เป็นกฎหมาย ในลักษณะของพระราชบัญญัติ กฎกระทรวง รวมทั้งระเบียบและคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อกำหนดเป็นแนวปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยระบุถึงวิธีการดำเนินงานและกิจกรรม

นโยบายระดับหน่วยงาน หมายถึงแนวทางการส่งเสริมหรือกำหนดไว้เป็นแผนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชนในหน่วยงานระดับกรมหรือต่ำกว่าของหน่วยงานนั้นๆ ที่ระบุถึงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน

มาตรการระดับหน่วยงาน หมายถึงวิธีการที่ระบุไว้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับธุรกิจชุมชนตามภารกิจของหน่วยงานระดับกรมหรือต่ำกว่า ซึ่งกำหนดไว้เป็นระเบียบ คำสั่ง หรือแผนงาน เพื่อให้เจ้าหน้าที่หรือประชาชนผู้เกี่ยวข้องถือปฏิบัติ โดยมีรายละเอียดพอสมควร ที่ระบุถึงวิธีการส่งเสริมในการดำเนินงาน ทุน/สินเชื่อ ตลาด เทคโนโลยีและผู้รับผิดชอบ อันเป็นวิธีการที่จะนำไปสู่การตอบสนองนโยบายของหน่วยงานนั้นๆ

ระเบียบวิธีการศึกษา

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน และสัมภาษณ์ผู้กำหนดนโยบาย ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานตามนโยบายของหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

1. สำนักนายกรัฐมนตรี	(1) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
(2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
(3) สำนักงานส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ
2. กระทรวงการคลัง	(1) สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
(2) ธนาคารออมสิน
(3) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
3. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	(1) กรมปศุสัตว์
(2) กรมป่าไม้
(3) กรมวิชาการเกษตร (กองเกษตรวิศวกรรม)
(4) กรมส่งเสริมการเกษตร
(5) กรมส่งเสริมสหกรณ์
(6) สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง
(7) สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
(8) องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย
4. กระทรวงพาณิชย์	(1) กรมการค้าภายใน
(2) กรมทรัพย์สินทางปัญญา
5. กระทรวงมหาดไทย	(1) กรมการพัฒนาชุมชน
(2) สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท
6. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	(1) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน
(2) กรมประชาสัมพันธ์
7. กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม	

8. กระทรวงศึกษาธิการ	(1) กรมการศึกษานอกโรงเรียน
(2) กรมอาชีวศึกษา
9. กระทรวงสาธารณสุข	(1) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
10. กระทรวงอุตสาหกรรม	(1) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
11. รัฐวิสาหกิจ	(1) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
(2) สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง การเคหะแห่งชาติ
(3) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
12. ธนาคารแห่งประเทศไทย

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลและแนวการสัมภาษณ์
ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยพิจารณาความสัมพันธ์ในวงจรของนโยบายและสาระที่เกี่ยวข้อง
ข้องกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชนในด้านต่างๆ

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. การศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถศึกษานโยบายและมาตรการของหน่วยงานที่มีส่วนส่งเสริมธุรกิจชุมชนได้ทุกหน่วยงาน
2. แต่ละหน่วยงานมีการจัดหมวดหมู่ และระดับของนโยบายและมาตรการแตกต่างกันทำให้ยากต่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบ

บทที่ 2

นโยบายและมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ของหน่วยงานภาครัฐ

สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในสังคม ช่วยแก้ปัญหาการพัฒนาที่ขาดความสมดุลคือ เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน และเพื่อก้าวไปสู่วิสัยทัศน์การพัฒนาที่พึงปรารถนาในระยะยาว การพัฒนาในระยะ 5 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของการพัฒนาไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนทุกคน ทั้งในด้านร่างกายจิตใจ และสติปัญญาให้มีสุขภาพพลานามัยแข็งแรง มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ และสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง
- 2) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้มีความมั่นคง และเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว และชุมชน ให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน รวมทั้งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้น
- 3) เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพมั่นคง และสมดุล เสริมสร้างโอกาสการพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรม
- 4) เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความสมบูรณ์ สามารถสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน
- 5) เพื่อปรับระบบบริหารจัดการ เปิดโอกาสให้องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ชุมชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาประเทศมากขึ้น

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการพัฒนาจึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 โดยมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ดังนี้

1. **การพัฒนาศักยภาพของคน** ประกอบด้วย การส่งเสริมให้ประเทศมีโครงสร้างประชากรที่เหมาะสม และมีการกระจายตัวของประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ของประเทศ การปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจให้เกิดผลในทางปฏิบัติ การพัฒนาสติปัญญา และทักษะฝีมือ แรงงาน ให้คนไทยทุกคนมีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงขึ้นในกระบวนการผลิต และสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการพัฒนาสุขภาพ และพละนาถที่มุ่งเสริมสร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า และมีความรู้ ความเข้าใจในการป้องกันโรค

2. **การพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน** ประกอบด้วย แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน การสร้างโอกาสให้คน ครอบครัว ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและสังคม การพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคมเพื่อสร้างหลักประกันด้านต่างๆ แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง การเสริมสร้างจิตความสามารถในระบบอำนาจ ความยุติธรรม และระบบความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินให้แก่ประชาชน และการส่งเสริมให้วัฒนธรรมมีบทบาทในการพัฒนาคน และประเทศให้สมดุลและยั่งยืน

3. **การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบทเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง** ประกอบด้วย แนวทางการกระจายโอกาส และความเจริญด้วยการพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาค การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการกระจายการพัฒนาด้วยการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพ และการมีงานทำด้วยการส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน การกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และบริการทางสังคม การแก้ไขปัญหาและรักษาสภาพแวดล้อมเมือง การบริหารจัดการงานพัฒนาในลักษณะพหุภาคี ทั้งในงานพัฒนาทั่วไป และในระดับพื้นที่

4. **การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจเพื่อสนับสนุนการพัฒนาคน และคุณภาพชีวิต** ประกอบด้วย แนวทางการเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ การปรับโครงสร้างการผลิต ให้เข้มแข็งเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของตลาดโลก และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย การพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเพื่อเป็นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนการพัฒนาพื้นที่ชุมชน และบริการ โครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับคุณภาพชีวิต

ยุทธศาสตร์การพัฒนาสมรรถนะทางเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคนและคุณภาพชีวิต

แนวทาง : การสร้างฐานการผลิตให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลก

มาตรการ :

1. การปรับโครงสร้างการผลิตให้เข้มแข็งเพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในตลาดโลก

1.1 การสร้างรากฐานการผลิตที่มั่นคง

(1) การปรับโครงสร้างการผลิตการเกษตรและการแปรรูปการเกษตรโดยสนับสนุนอุตสาหกรรมการเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร โดยจัดตั้งเขตการผลิตสินค้าเกษตรเพื่อเป็นวัตถุดิบของอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่และให้สิ่งจูงใจเป็นพิเศษด้านภาษีและเงินทุนดอกเบี้ยเงินผ่อนปรน สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรที่จัดตั้งในแหล่งวัตถุดิบ

(2) การปรับปรุงประสิทธิภาพแรงงานและการจัดระบบงาน

(2.1) เพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรและผู้ประกอบการ ในภาคเกษตรอุตสาหกรรม และบริการให้สามารถรับและสามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีการผลิตใหม่โดยเพิ่มการฝึกอบรม การให้สินเชื่อเพื่อการฝึกอบรม และการใช้มาตรการด้านภาษีเพื่อสนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงาน รวมทั้งการจัดตั้งสถาบันอบรมและพัฒนาฝีมือแรงงานเฉพาะประเภทอุตสาหกรรม

(2.2) สนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือ วิชาชีพ การตลาด การบริหารจัดการ ข้อมูลข่าวสารและเงินทุนให้แก่กลุ่มผู้ที่ทำงานในสาขาการจ้างงานนอกระบบโดยเฉพาะผู้รับเหมาช่วงการผลิต ผู้รับงานไปทำที่บ้าน ให้มีความสามารถในการพัฒนาธุรกิจให้เป็นระบบและสามารถแข่งขันในตลาดได้ รวมทั้งการสนับสนุนการรวมกลุ่ม จัดตั้งองค์กรและการสร้างเครือข่ายการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการส่งเสริมพัฒนาและคุ้มครองดูแลอย่างเป็นระบบ

(3) สนับสนุนองค์กรชุมชนให้มีบทบาทในการปรับโครงสร้างการผลิตและการสร้างรากฐานการผลิตที่มั่นคงของประเทศ โดยการปรับปรุงกฎหมายให้สามารถส่งเสริมอำนาจความสะดวก และรับรองสิทธิของชุมชน ใช้มาตรการด้านการคลังและภาษีเพื่อกระตุ้นการสร้างองค์กรชุมชน สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร การฝึกอบรม และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน

มาตรการ :

2. การเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการสร้างรากฐานการผลิตที่เข้มแข็งและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดย

2.1 ลดบทบาทของภาครัฐจากการเป็นผู้กำกับดูแลและการดำเนินการด้านการผลิต การค้า และการบริการ มาเป็นผู้ประสานงาน โดยให้ธุรกิจเอกชนและองค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น

2.2 ให้มีคณะกรรมการระดับนโยบายที่มีเอกภาพเป็นการถาวรรับผิดชอบการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตร และอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อทำหน้าที่กำกับประสานนโยบายแผนงาน และการจัดสรรทรัพยากรสนับสนุน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.3 ให้มีกฎหมายป้องกันการผูกขาด เพื่อสนับสนุนระบบการแข่งขันเสรี โดยกำหนดกติกาที่ชัดเจนเพื่อให้ธุรกิจขนาดเล็กสามารถแข่งขันกับธุรกิจขนาดใหญ่อย่างเป็นธรรม รวมทั้งพัฒนาระบบการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีระบบเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการผลิตและตัวสินค้าที่ผู้บริโภคสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา

ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพของคน

แนวทาง : 1. การพัฒนาสติปัญญา ทักษะ และฝีมือแรงงาน

มาตรการ : การพัฒนาคนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีมากขึ้นทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยการพัฒนาและการเพิ่มศักยภาพของกำลังแรงงานให้สามารถเข้าสู่กระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

" ส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมและเพิ่มทักษะในด้านบริหารจัดการและด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการ กลุ่มผู้นำทางธุรกิจชุมชน กลุ่ม สหกรณ์ กลุ่มสตรี ตลอดจนการเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพอิสระและการรับช่วงเหมาะแก่แรงงานที่ไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการทำงานในภาคอุตสาหกรรมและการบริการสาขาต่าง ๆ "

แนวทาง : 2. การพัฒนาประชากรกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

มาตรการ : การพัฒนากลุ่มคนยากจนในเมืองและชนบท โดยการ

ส่งเสริมให้คนในชุมชนชนบทโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย สามารถประกอบกิจการอุตสาหกรรมในครัวเรือนและอุตสาหกรรมชุมชนขนาดเล็กและกลางได้

ยุทธศาสตร์การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคน

แนวทาง : การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน

มาตรการ : 1. การส่งเสริมการรวมตัวของชุมชน

การสนับสนุนการรวมกลุ่มของชุมชนในทุกรูปแบบ

(1) ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการรวมตัวของชุมชนทั้งในเรื่องสิทธิหน้าที่ บทบาทขององค์กรชุมชน รวมทั้งทักษะในการพัฒนาองค์กรให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การบริหารจัดการองค์กร การสร้างจิตสำนึกในการเป็นเจ้าของของชุมชนและการปรับปรุง รักษาวัฒนธรรมสมบัติและศิลปวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น

(2) สนับสนุนให้เกิดการรวมตัวของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการรวมตัวโดยสมัครใจในแต่ละพื้นที่มากกว่าการชี้นำจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวเพื่อดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชนและการรวมตัวของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ ผู้ติดเชื้อเอดส์ ผู้สูงอายุ ฯลฯ

(3) ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาใช้ความรู้และศักยภาพที่มีอยู่เพื่อพัฒนาท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมธุรกิจชุมชนและการส่งเสริมการเกษตร ด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม การฝึกอบรมผู้นำและอาสาสมัครเพื่อพัฒนาครอบครัวและชุมชน เป็นต้น

(4) สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดตั้งกองทุนพัฒนาชุมชนที่รัฐสมทบเงินทุนในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีอำนาจในการบริหารจัดการอย่างมีอิสระและสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว

มาตรการ : 2. การสร้างหลักประกันทางเศรษฐกิจแก่ครอบครัวและชุมชน โดย

2.1 การพัฒนาทักษะและโอกาสทางเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชน

(1) ส่งเสริมการฝึกอบรมฝีมือแรงงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในพื้นที่ โดยให้โอกาสแรงงานหญิงชายอย่างเท่าเทียมกัน และปรับปรุงระบบข้อมูลข่าวสารตลาด

แรงงาน ตลาดผลิตผลและข้อมูลอื่น ๆ เช่น ข้อดีข้อเสียของอาชีพและการเดินทางไปทำงานต่างถิ่น กฎหมาย สัญญานิติกรรม เป็นต้น ให้มีความทันสมัยและกระจายไปถึงประชาชนในทุกพื้นที่อย่างกว้างขวาง

(2) สนับสนุนอุตสาหกรรมครัวเรือนและอุตสาหกรรมชุมชนที่มีความสอดคล้องกับความพร้อมและความต้องการของแต่ละพื้นที่ รวมทั้งส่งเสริมการประกอบอาชีพที่มีความมั่นคง มีรายได้ที่แน่นอน โดยไม่ทำลายบทบาทและความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว

2.2 การส่งเสริมให้ธุรกิจเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนและชีวิตครอบครัว

(1) รมรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้ประกอบการธุรกิจ ภาคเอกชน ในการปรับเปลี่ยนแนวความคิดการบริหารธุรกิจจากการมุ่งเน้นการสร้างกำไรในระยะสั้นเป็นหลักเพียงอย่างเดียวไปสู่การลงทุนเพื่อพัฒนาสังคมควบคู่กันไป

(2) สร้างสิ่งจูงใจทางมาตรการการเงินและการคลังให้ธุรกิจเอกชนเข้ามาช่วยฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การผลิต การจำหน่าย และการจัดการตลาดอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยเน้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการในทุกขั้นตอน และสามารถพัฒนาให้เป็นธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของเองได้ในที่สุด

(3) สนับสนุนและกระตุ้นให้สถาบันการเงินเอกชนจัดระบบสินเชื่อ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวและชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาของภูมิภาคและชนบท เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง

แนวทาง : 1. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการพัฒนา

มาตรการ : 1.1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนชนบทเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในเบื้องต้นในการตอบรับการเข้าร่วมสนับสนุนการพัฒนาของทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน โดยยกระดับความรู้ความสามารถในการเข้ากระบวนการพัฒนาของชุมชนและมีแนวทาง ดังนี้

1.1.1 การเตรียมความพร้อมของชุมชน

(1) เสริมสร้างกระบวนการพัฒนาคน เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการและทักษะที่หลากหลาย พร้อมกับพัฒนาความเป็นผู้นำและความเข้มแข็งของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนโดยจัดการฝึกอบรมด้วยวิทยากรทั้งจากชาวบ้านและภายนอก ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และมีการเรียนรู้แลกเปลี่ยนระหว่างกัน

(2) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนองค์กรชุมชนเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มของชุมชนทุกรูปแบบ

(3) ส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเป็นตัวกลางในการรับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำงาน ควบคุม และติดตามผลร่วมกัน

1.1.2 การเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน

(1) พัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยการกระจายข้อมูลข่าวสาร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของครอบครัวและชุมชน

(2) สนับสนุนชุมชนให้มีการริเริ่มทำธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของ และบริหารจัดการเอง ภายใต้ความร่วมมือของภาคธุรกิจเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนรวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการบริหารจัดการด้านธุรกิจระหว่างชุมชน

(3) ส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีส่วนในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานพัฒนาของชุมชนในทุกด้านมากขึ้น

1.1.3 การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน

(1) ขยายการดำเนินงานกองทุนพัฒนาชนบทเพื่อสนับสนุนการออมทรัพย์ในระดับชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่นให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง

(2) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนในรูปแบบต่าง ๆ และพัฒนาเครือข่ายกองทุนในระดับชุมชน เช่น กองทุนสวัสดิการในชุมชน กองทุนพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กองทุนด้านค้ำคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาอาชีพเสริม เป็นต้น ให้มีประสิทธิภาพและเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารกองทุนให้มากขึ้น

มาตรการ : 1.2 การเพิ่มบทบาทของภาครัฐเพื่อสนับสนุนให้มีส่วนร่วมและโอกาสในการพัฒนา
มากขึ้น

1.2.1 การส่งเสริมความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน

(1) ใช้มาตรการทางการคลัง โดยการปรับปรุงระบบภาษีให้ส่งเสริมและสนับสนุนการระดมทุนเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน

(2) ส่งเสริมกิจการสหกรณ์ให้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง รวมทั้งรับรองสถานภาพของกลุ่มต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยใช้หลักสหกรณ์ เพื่อให้มีสถานภาพที่สามารถเอื้อประโยชน์ด้านภาษีต่อภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนที่ต้องการสนับสนุนด้านต่างๆ เช่น การฝึกอบรม

(3) สนับสนุนมาตรการทางภาษีเพื่อจูงใจธุรกิจขนาดใหญ่ให้ทำธุรกิจกับองค์กรชุมชนในลักษณะที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการการตลาด และการแข่งขันของชุมชนให้สูงขึ้น

(4) ส่งเสริมให้สถาบันการเงินทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาให้แก่องค์กรชุมชนมากขึ้น

(5) สนับสนุนการจัดตั้งสถาบันการเงินระดับชาติในลักษณะธนาคารเพื่อพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อให้การสนับสนุนทั้งด้านการพัฒนาองค์กรและด้านสินเชื่อเพื่อการพัฒนาให้แก่องค์กรชุมชน โดยมีการร่วมมือประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันการเงินอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนอื่น ๆ ที่จะร่วมสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน

(6) พัฒนาขีดความสามารถของสถาบันและกลุ่มเกษตรกรในรูปแบบต่าง ๆ โดย

(6.1) สนับสนุนหลักสูตรการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบที่สอดคล้องกับศักยภาพและภูมิปัญญาของท้องถิ่น รวมทั้งจัดระบบการถ่ายทอดความรู้ด้านเทคนิควิชาการของสถาบันและกลุ่มเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จให้แพร่หลาย

(6.2) เพิ่มโอกาสการทำธุรกิจของสถาบันเกษตรกร โดยจัดการฝึกอบรมด้านบริหารจัดการ สนับสนุนข่าวสารด้านการตลาดและเพิ่มสินเชื่อระยะยาวผ่านสถาบันการเกษตร

(6.3) สนับสนุนความคล่องตัวในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกรโดยแก้กฎหมายที่จำเป็น

มาตรการ : 1.3 การส่งเสริมบทบาทของภาคธุรกิจเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการเพิ่มบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจเอกชนให้เกื้อกูลกิจกรรมของชุมชน

1.3.1 การสนับสนุนธุรกิจเอกชนให้เข้าร่วมในการพัฒนาธุรกิจชุมชน ตามความพร้อม ความถนัดและความสนใจของแต่ละองค์กรธุรกิจ

(1) สนับสนุนการพัฒนาธุรกิจและเศรษฐกิจในระดับหมู่บ้าน โดยการสนับสนุนการร่วมทุนระหว่างชุมชนและธุรกิจเอกชน และการหาตลาดสำหรับสินค้าที่ผลิตในท้องถิ่น

(2) ส่งเสริมชุมชนให้มีอาชีพนอกภาคเกษตรในหมู่บ้าน โดยเฉพาะธุรกิจประเภท รับเหมาช่วงงาน เช่น การทอผ้า การผลิตชิ้นส่วนผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ

(3) ถ่ายทอดความรู้และทักษะในเชิงธุรกิจ เช่น การผลิต การตลาด การบัญชี การเงิน และการจัดการทั่วไป เพื่อวางรากฐานความคิดเชิงธุรกิจโดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยตนเอง

(4) สร้างสิ่งจูงใจด้านมาตรการการเงินและการคลังให้ธุรกิจเอกชนเข้ามาช่วยฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การผลิต การจำหน่าย และการจัดการตลาดอย่างเป็นระบบครบวงจร โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการในทุกขั้นตอน และสามารถพัฒนาให้เป็นธุรกิจที่ชุมชนเป็นเจ้าของเองได้ในที่สุด

(5) ผนวกสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจเอกชนในการปรับแนวความคิดการบริหารธุรกิจจากการมุ่งเน้นกำไรไปสู่การลงทุนเพื่อพัฒนาสังคมควบคู่กันไปด้วย

1.3.2 การสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

(1) สนับสนุนบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการประสานงาน การพัฒนาร่วมกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น ภาครัฐ และภาคธุรกิจเอกชน โดยสนับสนุนข้อมูลข่าวสาร งบประมาณ และการอำนวยความสะดวก

(2) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการค้นคว้าวิจัย และการถ่ายทอดเทคโนโลยี ความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน

(3) สนับสนุนทุนแก่องค์กรพัฒนาเอกชนในการพัฒนาอาชีพและรายได้ของชุมชนในชนบท

แนวทาง : 2. การเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเพื่อสร้างอาชีพและการมีงานทำ

มาตรการ : 2.1 การกระจายกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

เพื่อสร้างโอกาสการมีงานทำ โดยมุ่งปรับโครงสร้างการเกษตรตามแนวทางเกษตรยั่งยืน ได้แก่ เกษตรธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงทางด้านรายได้ ลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกร ตลอดจนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสีเขียวล้อมสนับสนุนให้มีการนำผลิตผลทางการเกษตรมาสร้างให้เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยระบบอุตสาหกรรมเกษตร การสร้างเครือข่ายอุตสาหกรรมชนบทและอุตสาหกรรมชุมชนให้เชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ การกระจายฐานอุตสาหกรรมและการบริการทางการเงิน ดังนี้

2.1.1 การพัฒนาเกษตรยั่งยืนเพื่อปรับโครงสร้างการเกษตร

(1) พัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ในการวางแผนการผลิตและตัดสินใจในการเรียนรู้ เพื่อปรับระบบการเกษตรไปสู่เกษตรที่ยั่งยืน โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ของเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จจากระบบเกษตรยั่งยืน และจัดทำคู่มือทางเลือกการประกอบอาชีพการเกษตรให้สอดคล้องกับพื้นที่และความต้องการของตลาด

(2) ปรับระบบการส่งเสริมของภาครัฐ จากการเป็นผู้ส่งเสริมหลักมาเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนอำนวยความสะดวก และนำเสนอทางเลือกให้แก่เกษตรกรตามความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ตลอดจนความเป็นไปได้ทางการตลาด เพื่อส่งเสริมความสามารถของเกษตรกร ในการวางแผนการผลิตและตัดสินใจด้วยตนเอง รวมทั้งพัฒนาบุคลากรของภาครัฐ ให้เข้าใจทิศทางและบทบาทของตนเองในการสนับสนุนการปรับโครงสร้างการเกษตร และสามารถดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

(3) เพิ่มบทบาทของภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนในการร่วมประสานงานกับภาครัฐในการสนับสนุนการปรับโครงสร้างการเกษตร โดยรัฐสนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาตลาด การพัฒนาความรู้ในด้านการบริหารจัดการ และถ่ายทอดประสบการณ์ในเชิงธุรกิจด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม

2.1.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมในระดับครัวเรือน อุตสาหกรรมชนบท และอุตสาหกรรมชุมชน

(1) ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเอกชนเข้ามาสนับสนุนทั้งในด้านทุน และเทคโนโลยีแก่เกษตรกรและชุมชน รวมทั้งการฝึกอบรมและให้ข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสในการลงทุนด้านการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย

(2) สนับสนุนอุตสาหกรรมชุมชนที่ประชาชนในท้องถิ่นจัดตั้งและเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยรัฐให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีการลงทุน ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาด และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด อันจะเป็นทางเลือกแก่เกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพที่จะเป็นวัตถุดิบในการแปรรูป

(3) สร้างเครือข่ายเชื่อมโยง กับการรับช่วงการผลิตระหว่างอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในภูมิภาคเดียวกันและในภูมิภาคอื่น กับอุตสาหกรรมชนบทและอุตสาหกรรมชุมชน เพื่อเป็นการกระจายงานจากเมืองไปสู่พื้นที่ชนบทมากขึ้น

(4) จัดระบบรับประกันหรือกองทุนประกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในการรับช่วงการผลิตของอุตสาหกรรมชนบทและอุตสาหกรรมชุมชน

(5) เพิ่มประสิทธิภาพของรัฐในการสนับสนุนอุตสาหกรรมชนบทและอุตสาหกรรมชุมชน โดยจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมชนบทและอุตสาหกรรมชุมชนเฉพาะพื้นที่ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีศักยภาพในระดับภาค อนุภาค หรือกลุ่มจังหวัด

2.1.3 การกระจายบริการทางการเงินสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น โดยการปรับปรุงและขยายสินเชื่อของสถาบันทางการเงินของรัฐ คือ ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และสถาบันการเงินที่สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้ครอบคลุมลูกค้าและผู้มีรายได้หรือทุนน้อยในเมืองและชนบท รวมทั้งเพิ่มปริมาณเงินทุนและสินเชื่อชนบท ให้สามารถส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชนและผู้ประกอบการรายย่อย

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ดำเนินนโยบายการส่งเสริมตามนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล โดยเฉพาะนโยบายในส่วนของการกระจายอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาค โดย

- จัดตั้ง "คณะกรรมการนโยบายส่งเสริมการลงทุนในภูมิภาค" ทำหน้าที่เสนอแนะนโยบาย กำหนดมาตรการ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้เกิดการลงทุนและการสร้างงานในชนบท

- ให้บริการด้านข้อมูล เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีความตื่นตัวโดยการจัดสัมมนาและจัดฝึกอบรม

ส่วนแผนงานการส่งเสริมการลงทุนในภูมิภาค ได้แก่

- การศึกษาแนวทางในการให้บริการแก่นักลงทุนในส่วนภูมิภาค โดยเน้นถึงศักยภาพของนักลงทุน และทรัพยากรของท้องถิ่น

- เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นมีความตื่นตัว
- จัดตั้งสำนักงานในส่วนภูมิภาค เพื่อขยายงานบริการไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

- เป็นที่ปรึกษาด้านการลงทุนในการจัดหาข้อมูลด้านการผลิต การตลาด และการให้การแนะนำการขอรับการส่งเสริมการลงทุน

- ส่งเสริมการลงทุนในส่วนภูมิภาค ให้สามารถเป็นตัวแทนของสำนักงานในส่วนกลางได้ ในด้านการให้บริการและการตัดสินใจ

นอกจากนี้ บทสรุปรายงานการศึกษามาตรการส่งเสริมการลงทุนเพื่อการกระจายการลงทุนสู่ภูมิภาค ได้นำเสนอบทสรุปของนโยบายส่งเสริมการลงทุนสู่ภูมิภาค ช่วงปี 2536-ปัจจุบัน โดยคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ปรับปรุงสิทธิและประโยชน์ที่ให้แก่ผู้ได้รับการส่งเสริมที่ตั้งโรงงานในเขตส่งเสริมการลงทุน เพื่อให้การส่งเสริมการลงทุน สามารถสนองต่อวัตถุประสงค์ของแผนฯ ชาติ และนโยบายของรัฐบาล ในการกระจายการลงทุนไปสู่ภูมิภาคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

- ยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร
- ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 8 ปี
- ยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อส่งออก 5 ปี
- ลดหย่อนอากรขาเข้าร้อยละ 75 ของอัตราปกติ สำหรับวัตถุดิบหรือวัสดุจำเป็นสำหรับการผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ 5 ปี
- ให้ได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษตามมาตรา 35 ดังนี้
 1. ลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 50 ห้าปี
 2. อนุญาตให้หักค่าขนส่ง ค่าไฟฟ้า และค่าประปา 2 เท่า สิบปี
 3. อนุญาตให้หักเงินค่าติดตั้ง หรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ร้อยละ 25 ของเงินที่ลงทุน

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

(นโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว 2535-2554)

แผนงานพัฒนาอาชีพและรายได้

1. จัดบริการให้สตรีได้รับการศึกษาอบรมด้านอาชีพทั้งในส่วนสำหรับสตรีที่ออกจากระบบการศึกษาแล้ว และในส่วนที่สตรีทำอาชีพแล้ว เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้โดยเฉพาะสตรีในภาคเกษตรให้มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใหม่ ๆ
2. ส่งเสริมให้สตรีในอาชีพต่าง ๆ รวมกลุ่มกันอย่างถาวรเพื่อมีอำนาจในการต่อรอง และเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาขึ้นและกัน
3. จัดการฝึกอบรมให้สตรีมีความสามารถในการจัดการและการบริหาร สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และเชื่อในความสามารถของตนเองในการประกอบอาชีพ

แผนพัฒนาการมีส่วนร่วมในสังคม

1. สนับสนุนส่งเสริมให้สตรีมีรายได้ของตนเองเพื่อช่วยครอบครัว เพื่อใช้ความรู้และทักษะให้เป็นประโยชน์และเพื่อเพิ่มความเป็นอิสระแก่คนในการตัดสินใจ
2. สนับสนุนให้สตรีรวมกลุ่มด้านวิชาชีพ สร้างเครือข่ายระหว่างกัน และเพื่อเพิ่มความรู้ทางอาชีพของตน

กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลัง ได้จัดทำแผนแม่บทการเงินการคลังเพื่อสังคม เพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการเพื่อบรรลุการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดที่สำคัญใน 4 ประเด็น คือ

1. ชุมชนถือเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชน

2. องค์กรชุมชน คือ องค์กรหรือกลไกการจัดการที่ชุมชนจัดตั้งขึ้น ทั้งในรูปแบบที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ การจัดการ การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน องค์กรชุมชนมีทั้งที่ดำเนินงานทางธุรกิจเพื่อเลี้ยงชีพ และเป็นองค์กรเพื่อการพัฒนา เช่น กลุ่ม ชมรม สหกรณ์ องค์กรชาวบ้าน บริษัท เครือข่าย เป็นต้น

3. ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชุมชน

4. สังคมคือชุมชนในความหมายกว้าง

หลักการของแผนแม่บทฯ มีดังนี้

1. สร้างความเข้มแข็งของชุมชน ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ มาตรการทางการเงินการคลัง จึงเน้นให้การสนับสนุนให้เกิดการพึ่งตนเอง มากกว่าการช่วยเหลือแบบสงเคราะห์หรือให้เปล่า

2. แผนแม่บทนี้จะให้ความสำคัญกับนโยบายและมาตรการที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน

3. มาตรการของแผน ครอบคลุมทั้งมาตรการทางตรงที่ส่งผลต่อชุมชน และสังคมโดยตรง และมาตรการทางอ้อมที่ส่งเสริมหรือให้สิทธิประโยชน์แก่ภาคธุรกิจและเอกชนในการช่วยพัฒนาชุมชน

4. เน้นให้เกิดความร่วมมือและรวมพลังสร้างสรรค์ของคนทุกกลุ่มทุกฝ่ายในสังคม เป้าหมายของแผนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชนคือเพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน อันจะเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และประกอบอาชีพในชุมชนมากยิ่งขึ้น ส่วนแนวทางหรือมาตรการทางการเงินการคลังเพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนทั้ง 2 ด้าน ประกอบด้วย

นโยบายเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน/การพัฒนาอาชีพและรายได้

- ให้ชุมชนจัดตั้งองค์กรประชาชน เพื่อดำเนินธุรกิจในชุมชน จะให้องค์กรที่ดำเนินธุรกิจในชุมชนได้รับการผ่อนปรนทางด้านภาระ และวิธีการเสียภาษีอากร

- กระจายการให้สินเชื่อ และบริการทางการเงินแก่ธุรกิจ และประชาชนในภูมิภาค และชนบท และส่งเสริมให้สถาบันการเงินของรัฐขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมถึงการให้บริการทางการเงินแก่องค์กรประชาชน รวมถึงการจัดให้มีระบบค้ำประกันสินเชื่อ และระบบการให้กู้ร่วมแก่องค์กรชุมชน

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้มีการร่วมมือประสานงานเชิงบริหารระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมด้วยมาตรการการเงินและการคลัง
- เพื่อให้นโยบายและแนวทางของแผนแม่บทการเงินการคลังมีความชัดเจน และต่อเนื่อง ซึ่งจะมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้สังคมของประเทศไทยมีความเจริญและพัฒนามากยิ่งขึ้น
- เพื่อให้มีแนวทางการดำเนินการทางมาตรการการเงินการคลังเพื่อสังคมมีความสอดคล้องกับนโยบาย และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งนโยบายการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค ชนบท และชุมชน

เป้าหมาย

เป้าหมายของแผนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจชุมชน คือ เพื่อสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อจะได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน อันจะเป็นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และประกอบอาชีพในชุมชนมากยิ่งขึ้น ส่วนแนวทางหรือมาตรการทางการเงินการคลัง เพื่อบรรลุเป้าหมายของแผนทั้ง 2 ด้าน ประกอบด้วย

1. การสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน

1.1 มาตรการทางการเงิน

1) มาตรการจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน

หลักการ : จัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนขึ้น โดยมีหน้าที่หลักในการพัฒนาและเสริมสร้างระบบการบริหารและการจัดการขององค์กรชุมชน เพื่อให้องค์กรชุมชนเกิดขึ้นและตั้งอยู่ได้ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล และเพื่อเป็นสถาบันการเงินหรือธนาคารเฉพาะกิจที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้น นอกจากนี้ยังให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของและในการบริหารงานของธนาคารตั้งแต่ระยะเริ่มต้นด้วย

2) มาตรการจัดตั้งธนาคารสหกรณ์แห่งชาติ

หลักการ : จัดตั้งธนาคารสหกรณ์แห่งชาติเป็นสถาบันการเงินระดับชาติ ทำหน้าที่เป็นธนาคารกลางของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์อื่น ๆ โดยมีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งขึ้นและเป็นนิติบุคคล เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพระบบสหกรณ์ สนับสนุนระบบการจัดการและระบบการเงินของสหกรณ์

3) มาตรการกระจายทรัพยากรทางการเงิน

หลักการ : รัฐดำเนินการและจัดทรัพยากร ตลอดจนกลไกทางการเงินต่างๆ ให้องค์กรชุมชนเข้าถึงหุ้นในองค์กรธุรกิจในส่วนที่รัฐเป็นเจ้าของและองค์กรธุรกิจเอกชน

1.2 มาตรการทางการคลัง

1) มาตรการจูงใจให้ชุมชนจัดตั้งองค์กรชุมชนเพื่อดำเนินธุรกิจในชุมชน

หลักการ : ให้องค์กรชุมชนบางประเภทที่ดำเนินธุรกิจในชุมชน ได้รับการผ่อนปรนทางด้านภาษีและวิธีการเสียภาษีอากร

2) มาตรการภาษีจูงใจให้ธุรกิจเอกชนและบุคคลทั่วไปช่วยพัฒนาองค์กรชุมชน

หลักการ : ให้ธุรกิจเอกชนหรือบุคคลธรรมดาที่บริจาคเงินให้แก่องค์กรชุมชนที่ทำกิจกรรมส่งเสริมสาธารณประโยชน์ของชุมชน โดยไม่มุ่งค้ากำไรให้นำไปหักเป็นค่าใช้จ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิ หรือหักเป็นค่าลดหย่อนในการคำนวณภาษีเงินได้

3) มาตรการสนับสนุนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรชุมชน

หลักการ : ให้รัฐจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรพัฒนาเอกชนให้เหมาะสมและเพียงพอ ตลอดจนดูแลและตรวจสอบให้การทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และองค์กรชุมชนอย่างแท้จริง นอกจากนั้นให้รัฐพิจารณาหาวิธีการต่าง ๆ รวมถึงมาตรการทางภาษีอากรที่จะช่วยให้องค์กรพัฒนาเอกชนได้รับเงินบริจาคและเงินช่วยเหลือมากขึ้น

2. การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

2.1 มาตรการทางการเงิน

1) มาตรการสินเชื่อเพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้แก่ชุมชน

หลักการ : ให้สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง ขยายสินเชื่อเพื่อพัฒนาอาชีพและรายได้แก่ชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของชุมชนให้มากขึ้น

2) มาตรการกระจายสินเชื่อสู่ภูมิภาคและชุมชน

หลักการ : กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันการเงินต่าง ๆ คิดค้นพัฒนาวิธีการสร้างสรรค์ต่าง ๆ เพื่อกระจายการให้สินเชื่อและบริการทางการเงินแก่ธุรกิจ และประชาชนในภูมิภาคและชนบท เพื่อสนับสนุนให้เกิดการจัดการ การใช้แรงงานในท้องถิ่น และเพื่อส่งเสริมสนับสนุนขบวนการองค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนด้านการเงินให้พึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจและสังคม

3) ส่งเสริมและสนับสนุนสถาบันการเงินของรัฐและเอกชนให้มีส่วนร่วมพัฒนาชุมชน

หลักการ : ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันการเงินของรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบัน ขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมถึงการให้บริการทางการเงินแก่ชุมชนและองค์กรชุมชนหรือ/และขจัดปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการทางการเงินดังกล่าว รวมถึงสนับสนุนให้สถาบันทางการเงินและธนาคารเฉพาะกิจ จัดให้มีระบบค้ำประกันสินเชื่อและระบบการให้กู้ร่วมแก่องค์กรชุมชน

2.2 มาตรการทางการคลัง

1) มาตรการภาษีจูงใจให้องค์กรธุรกิจมาร่วมดำเนินธุรกิจหรือทำอุตสาหกรรมชุมชนกับองค์กรชุมชนเพื่อการพัฒนา

หลักการ : ให้องค์กรธุรกิจมีสิทธิหักค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมแก่ชุมชนเช่นเดียวกับค่าใช้จ่ายฝึกอบรมพนักงานขององค์กรธุรกิจ รวมถึงสนับสนุนให้องค์กรธุรกิจเอกชนที่ดำเนินธุรกิจร่วมกับองค์กรชุมชน หรือส่งเสริมอุตสาหกรรมชุมชน ได้รับประโยชน์ตามพรบ. ส่งเสริมการลงทุน

ธนาคารออมสิน

(แผนปฏิบัติงานและเป้าหมายการดำเนินงานโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท (สพข.)

ธนาคารออมสิน ประจำปี 2540)

หลักการและเหตุผล

ธนาคารออมสินได้รับโอนงานกองทุนพัฒนาชนบท (กพข.) จากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) มาบริหารจัดการภายใต้ชื่อ โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบท (สพข.) มาตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม 2538 ปรากฏว่า ธนาคารฯ ได้บริหารจัดการโครงการ ดังกล่าวได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ โดยอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกรมการพัฒนาชุมชนและการติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด ในส่วนการ

ปล่อยสินเชื่อได้ดำเนินการในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป โดยเน้นเรื่องของการพัฒนาศักยภาพขององค์กรชุมชนควบคู่ไปกับการอนุมัติสินเชื่อ นอกจากนี้ สฟช.ยังได้ มีการรวบรวมและบันทึกข้อมูลของกลุ่ม หรือองค์กรชุมชนไว้ในระบบฐานข้อมูล และเพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาชนบทเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีส่วนส่งเสริม สนับสนุนขบวนการองค์กรชุมชนและเครือข่ายให้สามารถพึ่งตนเองทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม จิตใจ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน ตลอดจนสอดคล้องกับภารกิจที่ได้กำหนดไว้ สฟช. จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติงานและร่างประมาณการรายจ่ายเงินกองทุนพัฒนาชนบท ประจำปีงบประมาณ 2540 ซึ่งมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

แผนปฏิบัติงานกองทุนพัฒนาชนบท ประจำปี 2540

วัตถุประสงค์

1. ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวชนบทเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต และรายได้ของประชาชนในชนบทให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของประเทศ
2. ลดการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานของชาวชนบท โดยการใช้สินเชื่อหรือบริการทางการเงินเป็นเครื่องมือในการพัฒนากลุ่มหรือองค์กรชุมชนและเครือข่ายไปพร้อมๆกับการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ ทักษะ และความชำนาญเพื่อพัฒนา สืบสาน และสร้างอาชีพในชนบท
3. ร่วมมือและประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ในการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน และเครือข่าย

1. งานส่งเสริมและพัฒนากลุ่มหรือองค์กรชุมชน และเครือข่าย

- 1.1 สนับสนุนให้กลุ่มหรือองค์กรชุมชน และเครือข่ายสมัครเป็นสมาชิก สฟช. โดยมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนสมาชิก ณ สิ้นปี 2539
- 1.2 สนับสนุนและส่งเสริมการจัดตั้งชมรม หรือเครือข่ายสมาชิก สฟช. โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอีสานตอนบน และอีสานตอนล่างให้เป็นปึกแผ่น ทั้งนี้เพื่อสร้างเครือข่ายให้เกิดการโยกโยย ประสานประโยชน์ แลกเปลี่ยนความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้กรรมการของชมรมฯ จำนวนประมาณ 20 คน ได้เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดหรือสร้างสรรค์กิจกรรมอันเป็นประโยชน์ ปีละ 1 ครั้งๆ ละ 2 วัน
- 1.3 สนับสนุนการพัฒนาอาชีพในรูปแบบต่างๆ โดยการจัดฝึกอบรมเพื่อเสริมทักษะในการประกอบการค้า อุตสาหกรรมในครัวเรือน การเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า และการบริหารจัดการ

เงินทุนหมุนเวียนให้แก่กรรมการ และสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรชุมชน และเครือข่ายที่เป็นสมาชิก สฟช. สำนักปฏิบัติการละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้งสิ้น 300 คน

2. งานสินเชื่อ

2.1 ดำเนินการให้สินเชื่อแก่กลุ่มหรือองค์กรชุมชนและเครือข่ายที่เป็นสมาชิกของ สฟช. เพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนสมาชิกที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อ ณ สิ้นปี 2539 ในวงเงิน ไม่ต่ำกว่า 150 ล้านบาท

2.2 สำรวจโครงการที่ยื่นขอกู้เงิน พร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับการอนุมัติเงินกู้/ยืมสมทบ ซึ่ง สฟช. เป็นผู้อนุมัติ โดยมีสำนักงานปฏิบัติการต่าง ๆ เป็นผู้รับผิดชอบ และสำนักปฏิบัติการหนึ่ง ๆ จะต้องออกไปสำรวจหรือติดตามความคืบหน้า ตลอดจนผลการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ เดือนละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ๆ ละ 5 วัน โดยมีผู้ไปปฏิบัติงานครั้งละไม่น้อยกว่า 2 คน

2.3 เร่งรัด ติดตาม ทวงถาม พร้อมทั้งใช้กระบวนการทางสังคม และพลังมวลชนเป็นเครื่องมือในการกำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาหนี้ค้างชำระเงินยืมสมทบ ซึ่งได้รับการอนุมัติก่อนการลงนามในบันทึกข้อตกลงว่าด้วย การบริหารการจัดการกองทุนพัฒนาชนบท (ฉบับที่ 1) ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) และธนาคารออมสิน เพื่อติดตามหนี้ให้ได้คืนมากที่สุด และหรือวางมาตรการที่มีให้เป็นที่หมดอายุความ และกำหนดที่จะส่งเจ้าหน้าที่ออกไปปฏิบัติงานภาคสนามเดือนละไม่น้อยกว่า 1 ครั้ง ๆ ละไม่น้อยกว่า 5 วัน และมีผู้ไปปฏิบัติงานครั้งละไม่น้อยกว่า 3 คน

2.4 ปรับปรุงหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการให้สินเชื่อเพื่อพัฒนาชนบทให้มีความเหมาะสมชัดเจน เพื่อจะได้สามารถให้บริการแก่กลุ่มหรือองค์กรชุมชนและเครือข่าย ตลอดจนกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพรวม 2 ครั้ง ๆ ละ 2 วัน โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่าครั้งละ 20 คน

2.5 ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพกลุ่มหรือองค์กรชุมชนและเครือข่ายที่ได้รับเงินกู้ไปแล้ว เพื่อไม่ให้หนี้สูญเกินกว่าร้อยละ 2 ของหนี้คงเหลือที่องค์กรชุมชนและเครือข่ายได้รับอนุมัติจาก สฟช.

3. งานประสานงานและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

ประสานงานและจัดประชุมในลักษณะทวิภาคีกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีภารกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ในการส่งเสริมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนใน

ชนบท อาทิ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการพัฒนาชุมชน บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) สำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง ฯลฯ เพื่อกำหนดแนวทางความร่วมมือในการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มหรือองค์กรชุมชนและเครือข่าย โดย สพช. จะพิจารณาจัดประชุมกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นราย ๆ ไป อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ๆ ละ 1 วัน

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

นโยบายการดำเนินงานและมาตรการตามแผนวิสาหกิจ (พ.ศ.2538-2542)

1. นโยบายการดำเนินงานด้านสินเชื่อและบริการ

1.1 สนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในการให้บริการสินเชื่อแก่เกษตรกรเพื่อปรับโครงสร้างการผลิตทางการเกษตร การแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกร และจัดให้มีระบบการประกันพืชผล เพื่อลดความเสี่ยงในการประกอบอาชีพของเกษตรกร

มาตรการ

1. ปรับโครงสร้างสินเชื่อของ ธกส. ที่ให้กู้แก่เกษตรกรให้เป็นสินเชื่อเพื่อการลงทุนทางการเกษตร
2. ขยายการให้บริการสินเชื่อให้กว้างขวางยิ่งขึ้นให้ครอบคลุมถึงกลุ่มผู้มีรายได้น้อยในชนบท เพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพของคนชนบทให้มีรายได้สูงขึ้น
3. ส่งเสริมบทบาทการรวมตัวของเกษตรกร และเสริมสร้างเครือข่ายธุรกิจที่เกื้อหนุนการดำเนินงานของเกษตรกร

1.2 ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันเกษตรกรให้ดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเป็นที่พึ่งของเกษตรกรสมาชิกได้อย่างแท้จริง

มาตรการ

1. ปรับปรุงหลักเกณฑ์ให้สินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกรให้เหมาะสมกับขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ
2. ขยายการสนับสนุนด้านเงินทุนแก่สถาบันเกษตรกรที่ยังไม่เคยกู้เงินให้สามารถกู้เงินได้
3. ร่วมมือกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจัดทำโครงการพัฒนาระบบการดำเนินงานของสหกรณ์อ่อนแอและโครงการพัฒนาบุคลากรของสถาบัน/เกษตรกร

4. สนับสนุนการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจระหว่างสถาบันเกษตรกรด้วยกัน รวมทั้งการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารการผลิตและการตลาดแก่สถาบันเกษตรกร

5. สนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรทุกแห่งเพิ่มการดำเนินงานด้านธุรกิจ รวบรวมผลิตผลทางการเกษตร การแปรรูปผลผลิตการเกษตร และธุรกิจบริการ

6. สนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรรับบริหารหรือจัดทำโครงการของรัฐบาล

7. ศึกษาการร่วมทุนขององค์กรเกษตรกรและองค์กรธุรกิจด้านการเกษตรเพื่อเป็นแนวทางการร่วมทุนกับองค์กรด้านเกษตรกรในอนาคต

1.3 ขยายบทบาทการดำเนินสินเชื่อของ ธกส. โดยการเร่งรัดบริการสินเชื่อแก่เกษตรกรในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการเกษตร กิจกรรมนอกการเกษตร

มาตรการ

1. เร่งรัดขยายการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรเพื่อการประกอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรที่เกษตรกรผลิตได้

2. เสนอขอแก้ไข พ.ร.บ. ธกส. เพื่อขยายบทบาทการดำเนินสินเชื่อแก่เกษตรกรที่ประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตรได้

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตร ได้ทำขึ้นโดยมีความสอดคล้องกับแผนฯ 8 และสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งการกำหนดทิศทางของการพัฒนาได้นั้นถึงการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรไทยในตลาดโลก และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคเกษตร การเพิ่มบทบาทของกระทรวงเกษตรฯ ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคเกษตร ตลอดจนเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับสถาบันเกษตรกร โดยการปรับระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยี และข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการเสริมสร้างทักษะ และวิสัยทัศน์ ด้านการเกษตรแก่เกษตรกรและบุคลากรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับภาคเกษตร โดยมุ่งหวังให้เกษตรกรได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์การพัฒนาอย่างเป็นระบบ

นโยบายเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน/การพัฒนาอาชีพและรายได้

การให้เกษตรกรมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องสามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น ซึ่งต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต และการจัดการการตลาดเพื่อจำหน่ายให้ได้ราคาดี และต้องพัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

- เพื่อรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันสินค้าเกษตรในตลาดโลก โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การปรับปรุงคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐานตามความต้องการของตลาด
- เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรเกษตรกรให้เข้มแข็ง ยกกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตให้สูงขึ้น และให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เป้าหมาย

ในการพัฒนาการเกษตรได้ให้ความสำคัญต่อการเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของภาคเกษตรให้มีความมั่นคง และสามารถสนับสนุนการเจริญเติบโต

ของเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศได้ โดยกำหนดเป้าหมายอัตราการขยายตัวของภาคเกษตรในช่วงแผนฯ 8 ไว้ร้อยละ 2.90 ต่อปี

ยุทธศาสตร์การพัฒนา

1. ด้านความสามารถในการแข่งขัน มีส่วนที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ในด้านการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร โดยจากการที่อุตสาหกรรมเกษตร ทั้งในระดับการแปรรูปผลิตผลเกษตรอย่างง่าย และการแปรรูปผลิตผลเกษตรในระดับโรงงาน มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการเกษตร เนื่องจากเป็นตลาดหลักของสินค้าเกษตรขั้นปฐม และเป็น การเพิ่มมูลค่าของสินค้าเกษตรให้สูงขึ้น แต่อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมเกษตรยังประสบปัญหา หลายประการ เช่น ปัญหาที่สำคัญที่อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลเกษตรอย่างง่ายประสบอยู่ ได้แก่ การขาดแนวคิดด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้ในด้านการจัดการธุรกิจ และขาดเงินทุนที่จะ ทำธุรกิจให้ได้เต็มตามศักยภาพ สำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลเกษตรในระดับโรงงาน ปัญหา ที่สำคัญได้แก่ ด้านการจัดการวัตถุดิบ ซึ่งสาเหตุจากวัตถุดิบไม่มีความแน่นอนทั้งด้านปริมาณ เวลา ราคา และคุณภาพ ปัญหาการขาดข้อมูลข่าวสารด้านการผลิต และการตลาดเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะการป้องกันปัญหาและอุปสรรคการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการที่รัฐต้องดำเนินการ

1. ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลเกษตรอย่าง ง่าย เพื่อให้การดำเนินธุรกิจของเกษตรกรสามารถพึ่งตนเองและรับความเสี่ยงของธุรกิจได้ โดยช่วย เหลือด้านการฝึกอบรม การบริหารจัดการธุรกิจ และสนับสนุนด้านการเงินที่เหมาะสมกับสถานะ และสถานการณ์ของเกษตรกร ในอันที่จะช่วยให้สามารถดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จได้

2. ให้การสนับสนุนอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลเกษตรในระดับโรงงานโดย

2.1 ส่งเสริมความเข้มแข็งของระบบการผลิตวัตถุดิบแบบมีสัญญาข้อตกลง ระหว่างเกษตรกรและโรงงาน

2.2 ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิต วัตถุดิบ

2.3 ลดความเสี่ยงด้านโรงงานและเกษตรกรโดยรัฐเข้าร่วมรับความเสี่ยง เช่น การ ช่วยประกันราคาผลิตผล และการช่วยประกันปริมาณและคุณภาพของวัตถุดิบต่อโรงงาน เป็นต้น

2.4 ให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เกษตรกรและโรงงานผู้รับซื้อวัตถุดิบ

2.5 กำหนดมาตรฐานสินค้าเกษตรที่เป็นวัตถุดิบ

2. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรเกษตรกร

2.1 ให้ทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเน้นความสามารถในการจัดการทรัพยากร การจัดการการผลิต การจัดการการตลาด และอุตสาหกรรมชุมชน

2.2 สนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำ เพื่อพัฒนาธุรกิจการเกษตรแก่สถาบันเกษตรกร ให้สินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อการพัฒนาธุรกิจเกษตร และให้ความเชื่อมโยงกันในการดำเนินธุรกิจระหว่างองค์กรเกษตรกรด้วยกัน และองค์กรเกษตรกับภาคเอกชน

2.3 เพิ่มโอกาสแก่สตรี เยาวชน และผู้สูงอายุให้มีบทบาทในการพัฒนาการเกษตร พัฒนาคุณภาพชีวิตของครอบครัวและสังคม ตลอดจนการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการฝึกอาชีพเสริมรายได้ทั้งในและนอกภาคเกษตรแก่สตรี การฝึกอบรมเยาวชนในโรงเรียนให้รวมกลุ่มทำการเกษตรและธุรกิจเกษตรอย่างง่าย การทำประมงโรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งอาหารและรายได้ และจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ

2.4 สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรเกษตรกร โดยเฉพาะด้านการตลาดและการจัดการ สนับสนุนให้องค์กรเกษตรดำเนินธุรกิจร่วมกับภาคเอกชน และการแปรรูปผลิตผลเบื้องต้น

กลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริม

- กลุ่มเกษตรกรขนาดกลาง และองค์กรเกษตรกร

จะได้รับการพัฒนาให้เข้มแข็งในการสร้างอำนาจต่อรองด้านการตลาด โดยเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการในลักษณะธุรกิจ จะส่งเสริมเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต รวมทั้งการแปรรูป มีการรวมตัวเป็นองค์กรที่เข้มแข็ง เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพการเกษตรในเชิงธุรกิจได้

- กลุ่มอุตสาหกรรมและธุรกิจเกษตร

จะร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นปัญหาและอุปสรรค เน้นการให้ความสะดวกในการค้าขาย และให้บริการต่าง ๆ ในลักษณะ One-Stop Service สนับสนุนด้านการอำนวยความสะดวกด้านปัจจัยพื้นฐานในการประกอบกิจการ สนับสนุนการผลิต วัตถุดิบ การแปรรูป และการจูงใจด้านภาษี รวมทั้งให้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในความร่วมมือวิจัยและพัฒนา ที่เป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมเกษตร

มาตรการ

1. ด้านความสามารถในการแข่งขัน
 - การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ที่เหมาะสม
 - การจัดตั้งธนาคารสหกรณ์
 - การจูงใจภาครัฐและเอกชนในการวิจัยและพัฒนา
 - การพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร
 - การพัฒนาตลาดกลางสินค้าเกษตร
 - การขยายการประกันภัยสินค้าเกษตร
 - กำหนดมาตรฐานและปรับปรุงสินค้าเกษตร
2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาอย่างยั่งยืน
 - การออกพระราชบัญญัติป่าชุมชน
 - การพัฒนาโครงสร้างการจัดการลุ่มน้ำ
 - การจัดการทรัพยากรชายฝั่งและทรัพยากรประมง
 - การกำหนดเขตเศรษฐกิจสินค้าเกษตร
3. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กรเกษตรกร
 - การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และการคุ้มครองแรงงานภาคเกษตร
 - การสร้างเครือข่ายการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน
 - การแก้ไขปัญหาหนี้สินเกษตรกร

กรมปศุสัตว์

ด้านส่งเสริมการปศุสัตว์

วิสัยทัศน์

ประเทศไทยมีเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์ที่มีคุณภาพดีเพียงพอในการบริโภคภายในประเทศ สามารถแก้ปัญหาขาดแคลนอาหารในชนบทและสามารถส่งออกเนื้อสุกร เนื้อโคไปจำหน่ายไปยังต่างประเทศได้ด้วย

กลยุทธ์การพัฒนา

1. ส่งเสริมการผลิตสัตว์ให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศและสามารถส่งออกผลิตภัณฑ์สัตว์ไปต่างประเทศ

2. พัฒนาประสิทธิภาพการผลิตสัตว์ให้มีต้นทุนการผลิตต่ำสุดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับตลาดโลก
3. ส่งเสริมการผลิตสัตว์โดยการศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ ที่เหมาะสมและตลาดเป็นเครื่องกำหนดเป้าหมาย และเขตส่งเสริมการปศุสัตว์
4. ส่งเสริมการผลิตสัตว์เพื่อให้เป็นระบบครบวงจรทั้งด้านปัจจัยการผลิตพื้นฐาน สินเชื่อระยะยาว ดอกเบี้ยต่ำเพื่อการลงทุน การตลาด และการแปรรูปจำหน่ายผลผลิตที่ถูกสุขอนามัย โดยให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม
5. สนับสนุนการผลิตสัตว์ของเกษตรกรทั้งในรายย่อย ปานกลาง และรายใหญ่ เพื่อพัฒนาให้เป็นธุรกิจการเลี้ยงสัตว์
6. พัฒนาระบบงานส่งเสริม การฝึกอบรมให้ความรู้ และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร สู่เกษตรกรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยเน้นการติดตาม ตรวจสอบให้คำแนะนำเกษตรกร อย่างสม่ำเสมอ และการสร้างฟาร์มสาธิตและผู้นำเกษตรกรในท้องถิ่นเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและสร้างข้อมูลพื้นฐาน
7. ให้ศูนย์วิจัยต่าง ๆ ของกรมปศุสัตว์เป็นแหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยีเฉพาะด้าน สู่เจ้าหน้าที่และเกษตรกร

แนวทางการดำเนินงาน

1. โคเนื้อ

- 1.1 ส่งเสริมเกษตรกรรายย่อยเลี้ยงโคเนื้อ แบบผสมผสานกับการปลูกพืชเพื่อใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร โดยมีเป้าหมายส่งเสริมปีละ 30,000 ตัว
- 1.2 จัดตั้งเขตผลิตโคเนื้อเพื่อการส่งออกในภาคใต้ โดยการเร่งรัดให้มีการเลี้ยงโคขุน คุณภาพดี ปีละ 5,000 ตัว
- 1.3 จัดสร้างโรงฆ่าและแปรรูปผลิตภัณฑ์เนื้อโคที่ทันสมัยถูกสุขอนามัย ตามมาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศจำนวน 1 แห่งในเขตผลิตโคเนื้อภาคใต้
- 1.4 ส่งเสริมการตลาดโดยพัฒนาให้เกิดตลาดกลางจำหน่ายโคที่ถูกสุขอนามัย มีการซื้อขายกันถูกหลักวิชาการและมีความยุติธรรมต่อเกษตรกร โดยกรมปศุสัตว์จะจัดตั้งตลาดกลางเพื่อการสาธิตจำนวน 9 แห่ง เป็นที่ฝึกอบรม คู่มือของภาคเอกชนและกลุ่มเกษตรกร
- 1.5 ประสานงานกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ผลักดันให้เกิดสหกรณ์ผู้เลี้ยงโค เพื่อดำเนินการด้วยการผลิตและการตลาด ตลอดจนการแปรรูปผลิตภัณฑ์เนื้อโค โดยกรมปศุสัตว์จะสนับสนุนให้สหกรณ์ผู้เลี้ยงโคเนื้อ ในพื้นที่เข้าดำเนินการในตลาดกลาง และโรงฆ่าโคที่กรมปศุสัตว์จะจัดตั้งในพื้นที่

2. โคนม

2.1 เร่งรัดการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมเพิ่มขึ้นปีละ 8,000 ตัว เพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิตน้ำนมภายในประเทศให้ได้ 400,000 ตัน

2.2 เร่งรัดการเพิ่มจำนวนแม่โครีโคนม ภายในประเทศโดยการจัดหาจากต่างประเทศและผลิตในประเทศ

2.3 จัดสร้างโรงปฏิบัติการน้ำนม เพื่อเป็นศูนย์สาธิตและฝึกอบรมเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ รวม 9 แห่ง

2.4 ส่งเสริมให้มีการจัดเก็บข้อมูลฟาร์ม เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานของโคนมทั่วประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำนมของแม่โคนม

2.5 สนับสนุนให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทุกรายรวมตัวเป็นสหกรณ์ผู้เลี้ยงโคนม เพื่อบริหารศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบ

2.6 ประสานงานกรมส่งเสริมสหกรณ์และ อสค. จัดตั้งศูนย์รวบรวมน้ำนมดิบจำนวนปีละ 10 แห่ง

3. สุกร

3.1 สนับสนุนการผลิตเพื่อการส่งออก โดยการจัดตั้งเขตผลิตสุกรเพื่อการส่งออก และจัดตั้งโรงฆ่าและแปรรูปเนื้อสุกรเพื่อการส่งออกในภาคตะวันออก

3.2 พัฒนามาตรฐานการผลิตของฟาร์มสุกรให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ โดยการให้ความรู้ และจดทะเบียนรับรองฟาร์มสุกรที่ได้มาตรฐาน

3.3 พัฒนาการแปรรูปและจำหน่ายเนื้อสุกร ที่ถูกสุขอนามัยและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์คุณภาพสูงขึ้น ถูกรสนิยมผู้บริโภคโดยเฉพาะต่างประเทศเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่า

3.4 ส่งเสริมเกษตรกรในชนบทโดยมุ่งให้บริโภคภายในครัวเรือนและในท้องถิ่น

3.5 ส่งเสริมให้ใช้มูลสุกรให้เป็นประโยชน์เพื่อลดปัญหามลภาวะ

4. สัตว์ปีก

4.1 สนับสนุนการส่งออกของภาคเอกชนโดยการป้องกัน กำจัดโรคระบาดในพื้นที่ที่ผลิตไก่เพื่อการส่งออก

4.2 ส่งเสริมเกษตรกรรายย่อย ในชนบทเลี้ยงไก่พื้นเมืองและเป็ดเทศโดยมุ่งให้บริโภคภายในครัวเรือน และจำหน่ายในท้องถิ่น

4.3 ส่งเสริมให้ใช้มูลสัตว์ปีกให้เป็นประโยชน์เพื่อลดปัญหามลภาวะ

5. ด้านการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

5.1 พัฒนาคุณภาพเกษตรกรโดยมุ่งให้มีการฝึกอบรมในพื้นที่โดยผ่านฟาร์มสาธิตและการศึกษาดูงาน

5.2 จัดสร้างผู้นำเกษตรกรในท้องถิ่น เพื่อเป็นเกษตรอาสาถ่ายทอดความรู้และให้บริการพื้นฐานแก่เกษตรกรเพื่อนบ้าน

5.3 จัดสร้างศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรประจำภาคจำนวน 9 แห่ง ให้เพียงพอับความต้องการของโครงการต่างๆ

5.4 ให้ศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ ศูนย์วิจัยอาหารสัตว์ และศูนย์วิจัยการผสมเทียม เป็นแหล่งจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่และถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่เกษตรกร

กรมป่าไม้

แผนงานและโครงการ ในการส่งเสริมอาชีพ การสร้างรายได้ การแปรรูปผลผลิต และการทำธุรกิจ หรืออุตสาหกรรมขนาดย่อมของประชาชน และกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกรมป่าไม้ ได้แก่ โครงการส่งเสริม และพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็กและของป่า (Extension and Development Utilization of Small Timber and Non-Wood Forest Product Project) ซึ่งมีแนวคิดในการดำเนินโครงการ ดังนี้

แนวคิด

1. การศึกษา ค้นคว้า วิจัยทางด้านการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็ก และของป่าสามารถถ่ายทอดไปสู่ชุมชน ชนบทได้นำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืน และนำไปประกอบเป็นอาชีพในเชิงเศรษฐกิจของชุมชนได้
2. บทบาทของเจ้าหน้าที่ป่าไม้จะเปลี่ยนจากการควบคุมดูแลเป็นการส่งเสริมพัฒนา ให้คำแนะนำ เสนอแนะ สนับสนุน ตลอดจนการให้บริการทางด้านวิชาการป่าไม้แก่ชุมชน
3. การส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนได้ใช้ไม้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือการเพิ่มปริมาณ ของป่านอกพื้นที่ป่าธรรมชาติ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งผลิตให้คงอยู่ได้นาน

หลักการ

1. ดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางด้านวิชาการการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็กและของป่าสู่ชุมชนชนบท ได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน
2. ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนที่มีศักยภาพในการนำไม้ขนาดเล็กมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มปริมาณและมูลค่าของป่า โดยการขยายพันธุ์ ปูปลูกเพิ่มเติมในพื้นที่สวนป่าของรัฐ ป่าชุมชน และป่าเอกชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและตอบสนองการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็กจากสวนป่าเอกชน และป่าชุมชนในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม้ต่างๆ อย่างครบวงจรให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด
2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนทางด้านวิชาการให้มีการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็กและของป่าให้กับชุมชน และผู้สนใจรวมทั้งการเพาะเลี้ยง ขยายพันธุ์ของป่ากลับคืนสู่สภาพป่า
3. ส่งเสริมและพัฒนาการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็ก และของป่าอย่างมีประสิทธิภาพทั้งด้านการเก็บหาอาหาร เพิ่มมูลค่า และการเพิ่มปริมาณ โดยช่วยขยายพันธุ์ หรือปลูกเพิ่มเติมในสวนป่า ป่าเอกชน และป่าชุมชน
4. เพื่อสร้างงานและอาชีพที่มั่นคงแก่ราษฎร ให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริม และถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์ไม้ขนาดเล็ก ในเขตพื้นที่ส่งเสริมการปลูกป่าเอกชนทั่วประเทศ และถ่ายทอดเทคโนโลยีดังกล่าวที่กลุ่มเป้าหมายเอกชน และเกษตรกรปลูกป่า ตลอดจนผู้ที่มีความสนใจ

กรมส่งเสริมการเกษตร

1. การเสริมความสามารถของคน/กลุ่ม/องค์กร

- ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนการผลิตและการตลาดในแต่ละพื้นที่
- สนับสนุนระบบการผลิต และการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกษตรกรใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน
- สนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ในการปรับปรุงคุณภาพการผลิตหลังการเก็บเกี่ยวและระหว่างรอการจำหน่าย

- สนับสนุนการรวมตัวของเกษตรกรเป็นองค์กรหรือเข้าเป็นสมาชิกขององค์กรเกษตรกร
- ส่งเสริมการพัฒนาขององค์กรเกษตรกรต่าง ๆ ในทุกระดับโดยการประสานความร่วมมือกับภาครัฐ ธุรกิจเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และสถาบันวิชาการ
- สนับสนุนให้องค์กรเกษตรกรมีบทบาทในการพัฒนาสังคมเกษตรกร การจัดการทรัพยากร
- สนับสนุนเทคโนโลยีสมัยใหม่และปัจจัยการดำเนินงานที่จำเป็นแก่องค์กรเกษตรกร
- สนับสนุนการศึกษาและยกระดับความรู้แก่เกษตรกร โดยความร่วมมือกับ กศน. ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียน
- สนับสนุนการฝึกอบรมเกษตรกร โดยเน้นหลักสูตรการพัฒนาเกษตรกรให้มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น
- สนับสนุนกิจกรรมเสริมสร้างเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้เป็นผู้นำเกษตรกร
- พัฒนาเจ้าหน้าที่สถาบันเกษตรกรทุกระดับ ให้มีความรู้ความเข้าใจในการรวมกลุ่มดำเนินงานกลุ่ม
- สนับสนุนการปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานขององค์กรเกษตรกร
- สนับสนุนสตรี เยาวชนเกษตร ให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกร
- สนับสนุนสตรีและเยาวชนเกษตรให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยส่งเสริมให้มีความสามารถในการวางแผนพัฒนาและการจัดการด้านการเกษตร การตลาด
- สนับสนุนและส่งเสริมให้สตรีเกษตรกรพัฒนาความรู้เทคโนโลยีให้เพิ่มพูนและมีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร
- สนับสนุนให้สตรี เยาวชน และผู้สูงอายุมีความสามารถในการผลิตและแปรรูปในเชิงธุรกิจระดับครัวเรือน
- สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้การเกษตร วัฒนธรรมการเกษตร ภูมิปัญญาแก่บุคลากรและแรงงานการเกษตรในชุมชน

2. ทุนและสินเชื่อ

- สนับสนุนให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาองค์กรเกษตรกร
- สนับสนุนสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยต่ำหรือสินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อการพัฒนาธุรกิจเกษตร
- สนับสนุนให้มีกองทุนเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของสถาบันเกษตรกร

3. วัตถุดิบ และเทคโนโลยีในการผลิต

- กำหนดเขตส่งเสริมเป็นรายพืช และใช้เทคนิคการส่งเสริมที่เหมาะสมกับพืชนั้น ๆ
- ปรับโครงสร้างการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตทุกขั้นตอน รวมทั้งเทคโนโลยีการบริหารจัดการเป็นรายสินค้า
- สนับสนุนให้เกษตรกรมีและใช้ปัจจัยการผลิตอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะการใช้ปุ๋ยเพื่อให้เกิดผลในการลดต้นทุนการผลิต
- สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ และขยายพันธุ์ดีโดยภาครัฐและเอกชนให้เพียงพอแก่ความต้องการใช้
- ปรับปรุงคุณภาพผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ตามมาตรฐานทางด้านสุขอนามัยโดย
 1. รมรงค์และส่งเสริมการใช้สารเคมีให้ถูกต้อง ทั้งชนิด ปริมาณ และช่วงเวลา ตลอดจนลดการใช้สารเคมี
 2. ขยายผลการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสานไปสู่พืชที่ใช้บริโภคอย่างกว้างขวาง
 3. เร่งรัดผลิตศัตรูธรรมชาติ และสารสกัดจากธรรมชาติที่ใช้ป้องกันกำจัดศัตรูพืช
 4. สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการผลิต ตรวจสอบรับรองคุณภาพเพื่อการส่งออก และลดสารพิษตกค้างในผลผลิตการเกษตร
- ให้เกษตรกรใช้วิธีการผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม โดย

1. รมรณรงค้และสนับสนุนให้เกษตรกรนำหลักการบริหารศัตรูพืชโดยวิธีผสมผสาน (IPM) มาใช้ในการควบคุมป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
2. ส่งเสริมให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีชีวภาพและสารสกัดจากพืชมาใช้ในการควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
3. รมรณรงค้และกำหนดมาตรการให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง
4. ให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการจัดการวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างถูกวิธี
 - สนับสนุนให้สถาบันเกษตรกรเป็นแหล่งผลิตพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์ คุณภาพดีเพื่อจำหน่ายแก่สมาชิกและลูกค้าทั่วไป
 - สนับสนุนการแปรรูปผลผลิตเกษตรเชิงธุรกิจระดับชุมชนหรืออุตสาหกรรมขนาดย่อมของสถาบันเกษตรกร

4. การตลาด การนำเข้า การส่งออก

- กำหนดปริมาณและคุณภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการใช้ภายในประเทศและส่งออก
- สนับสนุนให้ภาครัฐและเอกชนร่วมดำเนินการด้านการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อให้เกิดความมั่นคงของราคาสินค้าเกษตร เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้า การจัดระบบการผลิต การสร้างตลาดกลาง ตลาดนัด เป็นต้น
- ส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตร และการแปรรูปสินค้าในท้องถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลผลิต และสร้างรายได้เพิ่มให้เกษตรกร
- สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้บริการซื้อขายแบบตลาดล่วงหน้า (Future Market)
- สนับสนุนการดำเนินธุรกิจแบบตลาดข้อตกลงระหว่างเอกชนกับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร

5. แรงงาน

- ส่งเสริมการผลิตโดยใช้เครื่องจักรกลการเกษตร โดย
 1. สนับสนุนการใช้เครื่องจักรกลเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงาน เช่น เครื่องมือเก็บเกี่ยว เครื่องมือปลูก เป็นต้น
 2. สนับสนุนการใช้เครื่องจักรกลเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิต

กรมส่งเสริมสหกรณ์

แผนปฏิบัติการและมาตรการด้านการส่งเสริมสหกรณ์

1. แผนงานเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการสหกรณ์
 - ให้สหกรณ์มีโครงสร้างและขนาดธุรกิจที่เหมาะสม สามารถจัดการให้มีประสิทธิภาพ
 - ให้สหกรณ์มีการบริหารอย่างอิสระและมีเอกภาพ
 - พัฒนาขีดความสามารถของสหกรณ์ในด้านการบริหารจัดการ
 - ให้มีระบบข้อมูลข่าวสารแก่สหกรณ์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดการ
 - ส่งเสริมให้สหกรณ์มีแหล่งเงินทุนที่เพียงพอในการดำเนินธุรกิจ
2. แผนงานสร้างและเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกสหกรณ์
 - (1) ด้านการผลิต
 - ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตและการบริการของสหกรณ์ โดยการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต
 - ส่งเสริมการผลิตให้ตรงกับความต้องการการตลาด
 - ส่งเสริมให้สมาชิกสหกรณ์ทำการเกษตรแบบยั่งยืนเพื่อลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว
 - (2) ด้านการเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ
 - ส่งเสริมให้สหกรณ์ดำเนินการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และการบริการ
 - ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีศูนย์รวบรวมผลผลิตและถนอมรักษาคุณภาพสินค้า

- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีโรงงานแปรรูปผลผลิตในสหกรณ์
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้สหกรณ์พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์

(3) ด้านการตลาดของสหกรณ์

- สร้างเวทีที่มีความต่อเนื่องที่จะให้สหกรณ์ เอกชน และส่วนราชการมาพบกัน
- สนับสนุนให้มีศูนย์แสดงและจำหน่ายสินค้าสหกรณ์ในแต่ละภูมิภาค เพื่อเชื่อมโยงธุรกิจการค้า การขายระหว่างสหกรณ์
- สนับสนุนการสร้างเครือข่ายประชาสัมพันธ์เพื่อขยายตลาดของสหกรณ์
- สนับสนุนอุปกรณ์การตลาดของสหกรณ์
- ส่งเสริมการส่งออกสินค้าของสหกรณ์ในตลาดต่างประเทศ
- ส่งเสริมให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจซื้อขายสินค้าล่วงหน้า

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง

สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. 2503 เป็นรัฐวิสาหกิจประเภทส่งเสริม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรที่มีอาชีพทำสวนยางให้มีรายได้และฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยการส่งเสริมปลูกแทนยางเก่าด้วยยางพันธุ์ดี เงินทุนที่ใช้ดำเนินการได้มาจากเงินสงเคราะห์รับที่เรียกเก็บจากผู้ส่งยางออกนอกราชอาณาจักรเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์

1. เพิ่มรายได้และสร้างทางเลือกใหม่ในการประกอบอาชีพการทำสวนยาง
2. พัฒนาประสิทธิภาพเศรษฐกิจยางและกลไกการตลาด ให้สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้
3. พัฒนาระบบของเกษตรกรและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจการยางพาราให้เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์การพัฒนา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน มีดังนี้

1. ยุทธศาสตร์เพิ่มผลผลิตและรักษาเสถียรภาพราคายาง เพื่อลดต้นทุนการผลิต โดย ขบวนการถ่ายทอดเทคโนโลยีเรื่องพันธุ์ยางที่เหมาะสมกับสภาพดินและภูมิอากาศไปยังเกษตรกร ชาวสวนยาง พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารการตลาดไปสู่เกษตรกรให้ทั่วถึงและทันเหตุการณ์ เพิ่มขีด ความสามารถองค์กรของเกษตรกร ในการบริหารจัดการโรงงานผลิตยางแผ่นฟุ้งแห้ง/รมควัน และการตลาด โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นเพียงผู้ประสานและผู้สนับสนุนเท่านั้น

2. ยุทธศาสตร์ประสานการพัฒนาภายใต้กรอบวงจร เพื่อสร้างความมั่นคงในเรื่องการ ตลาดและความมั่นใจในการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยาง โดยให้มีทางเลือกมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็มีส่วนขยายอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม และพัฒนามูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิตจาก สวนยางของประเทศ

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพเกษตรกรชาวสวนยาง เพื่อมุ่งเน้นให้เป็นกลไกที่เข้ม แข็ง และมีศักยภาพที่สามารถปรับตัวให้ทันต่อเหตุการณ์เป็นเบื้องต้น ในขั้นสุดท้ายเพื่อเป็นกลไก เสริมธุรกิจของชุมชนชนบทที่สามารถกำหนดทางเลือกในการพัฒนา บริหารและการจัดการการพัฒนา ด้วยตนเอง

นโยบายและเป้าหมาย

1. ด้านการผลิตและการแปรรูป

- (1) ให้การสงเคราะห์ปลูกแทนยางเก่าในภาคใต้และภาคตะวันออก
- (2) ให้การสงเคราะห์ปลูกใหม่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและจังหวัดที่ได้รับ การประกาศให้เป็นเขตปลูกยาง
- (3) ให้การดูแลรักษาสวนยางสงเคราะห์ระหว่างให้ผลผลิต
- (4) ส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางที่พ้นการสงเคราะห์รวมเป็นกลุ่มการผลิต และแปรรูป ในรูปกลุ่มพัฒนาสวนสงเคราะห์และกลุ่มสหกรณ์ชาวสวนยาง โดยมีเป้าหมายครอบคลุมการปลูกยางทุกพื้นที่ และสอดคล้องกับโครงสร้างปัจจัยการแปรรูปการตลาดและแผนงาน ตลาดเพื่อรักษาระดับราคายาง เพื่อสร้างความเข้มแข็งและขีดความสามารถในการแก้ปัญหาเรื่อง ยางในระยะยาว
- (5) สนับสนุนโดยการประสานงานและให้ข้อมูลเสนอต่อผู้กำหนดนโยบาย ให้มี การจัดตั้งบริษัทร่วมทุนกับภาคเอกชน

2. ด้านการตลาด

- (1) พัฒนาระบบตลาดประมุลยางพาราระดับท้องถิ่นให้ทันสมัย สามารถสนองความต้องการของผู้ซื้อและผู้ขาย และสอดคล้องกับปริมาณการผลิตในแต่ละพื้นที่
- (2) จัดสร้างโกดังเก็บยางพาราเพื่อรองรับปริมาณการผลิต และแปรรูปยางในระดับท้องถิ่นของสหกรณ์กองทุนสวนยาง...จำกัด และรองรับมาตรการแทรกแซงตลาดของรัฐบาล
- (3) วิเคราะห์และประสานเพื่อพัฒนาการกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องราคาให้เป็นเอกภาพ เพื่อนำไปสู่การใช้มาตรการรักษาเสถียรภาพของราคารายที่เป็นธรรม
- (4) พัฒนาระบบข่าวสารและข้อมูลการตลาดรายทาง และเผยแพร่ให้เกษตรกรทราบ
- (5) พัฒนาเกษตรกร และองค์กรที่เกี่ยวข้องของเกษตรกร ในเรื่องการตลาด การรวมกลุ่ม และการจัดการผลผลิตจากสวนยาง ให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
- (6) สนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรมีการจัดตั้ง “บริษัทร่วมทุนค้ายางระหว่างประเทศ”

3. **ด้านอุตสาหกรรมยางพารา** สนับสนุนให้สหกรณ์กองทุนสวนยาง...จำกัด ดำเนินธุรกิจไม้ยางพารา และกิจกรรมอื่นที่มีศักยภาพ

4. **ด้านการพัฒนาองค์กร** พัฒนาเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์กองทุนสวนยาง...จำกัด ให้เป็นกลไกเศรษฐกิจของชุมชนชนบท ที่สามารถกำหนดการจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

แผนงาน/โครงการ (ปี 2540 - 2544)

1. ด้านการผลิตและการแปรรูป

1.1 งานที่ สกย.ดำเนินการเอง 6 โครงการ (งบประมาณ 24,151 ล้านบาท)

- (1) โครงการสงเคราะห์ปลูกแทนสวนยางในภาคใต้และภาคตะวันออก
 - (2) โครงการขยายเวลาการสงเคราะห์ปลูกแทนยางพาราแก่ผู้ไม่มีสวนยางมาก่อน
 - (3) โครงการช่วยเหลือเกษตรกรผู้ประสบภัยธรรมชาติ
 - (4) โครงการสวนสงเคราะห์ปลูกยางพาราแก่ผู้ซึ่งไม่มีสวนยางมาก่อน
 - (5) โครงการพัฒนาการผลิตยางแผ่น
- ระยะที่ 2

(6) โครงการเพิ่มผลผลิตยางระหว่างกรีด

1.2 งานที่ สกย. ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น 2 โครงการ (งบประมาณ 38 ล้านบาท)

(1) โครงการเงินทุนหมุนเวียนเพื่อประกอบอาชีพเสริม

(2) โครงการสินเชื่อปลูกยางพาราทดแทนมันสำปะหลังในภาคตะวันออก

2. ด้านการตลาด

2.1 งานที่ สกย. ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น 4 โครงการ (งบประมาณ 754 ล้านบาท)

(1) งานตลาดประมูลราคายาง

(2) โครงการแทรกแซงเพื่อรักษาระดับราคายางพารา

(3) โครงการสร้างคลังสินค้าเก็บยางพารา

(4) โครงการพัฒนาระบบข่าวสารข้อมูลการตลาดเพื่อเกษตรกร

3. ด้านอุตสาหกรรมยางพารา

3.1 งานที่ สกย. สนับสนุนให้หน่วยงานอื่นดำเนินการ 1 โครงการ (เงินสงเคราะห์ 5% รวม 91 ล้านบาท)

(1) โครงการศึกษาวิจัยพันธุ์ยางและการปลูกยางเพื่อใช้ไม้

3.2 ข้อเสนอในแง่นโยบาย มาตรการ ให้หน่วยงานอื่นดำเนินการ 1 โครงการ

(1) โครงการศึกษาส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรมยางพาราในประเทศ

4. ด้านการพัฒนาองค์กรและทรัพยากรมนุษย์

4.1 งานที่ สกย. ดำเนินการเอง 1 โครงการ (งบประมาณ 88 ล้านบาท)

(1) โครงการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรของ สกย.

4.2 งานที่ สกย. ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานอื่น 5 โครงการ (งบประมาณ 425 ล้านบาท)

(1) งานพัฒนาเกษตรกรของโครงการสงเคราะห์ปลูกแทนสวนยางในภาคใต้และภาคตะวันออก

(2) งานพัฒนาเกษตรกรของโครงการสงเคราะห์ปลูกยางพาราแก่ผู้ซึ่งไม่มีสวนยางมาก่อน ระยะที่ 2

(3) งานพัฒนาเกษตรกรของโครงการพัฒนาผลิตแผ่นยาง

(4) งานพัฒนาเกษตรกรของโครงการเพิ่มผลผลิตยางระหว่างกรีด

(5) โครงการพัฒนาระบบข่าวสารข้อมูลการตลาดเพื่อเกษตรกร

สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

นโยบายการปฏิรูปที่ดิน ปี 2540

- พัฒนารายได้เกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินโดยสนับสนุนการพัฒนาการเกษตร พัฒนาอาชีพ สถาบันเกษตรกร รวมทั้งขยายความช่วยเหลือด้านสินเชื่อเพื่อการผลิตและการพัฒนา ธุรกิจสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรมพัฒนารายได้และปรับปรุงโครงสร้างการผลิต

1. ฝึกอบรมเกษตรกร
 - ด้านการเกษตร
 - ด้านอาชีพนอกการเกษตร
2. พัฒนาสถาบันเกษตรกร
 - จัดทำโครงการสินเชื่อเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจสหกรณ์
 - ติดตามผลการชำระคืนสินเชื่อของสหกรณ์
 - ส่งเสริมการตลาดผ่านสหกรณ์ด้านธุรกิจการซื้อปุ๋ย/ข้าวสาร
 - ส่งเสริมการตลาดผ่านสหกรณ์ด้านธุรกิจการขาย
3. สนับสนุนสินเชื่อ
 - สินเชื่อเพื่อการผลิต
 - สินเชื่อเพื่อพัฒนาธุรกิจสหกรณ์

กรอบนโยบายงบประมาณและเป้าหมายการปฏิรูปที่ดิน งบประมาณ 2541

- พัฒนาเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรทั้งพัฒนาอาชีพในและนอกการเกษตร ให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิตและสินเชื่อต่าง ๆ

กิจกรรมพัฒนารายได้และปรับปรุงโครงสร้างการผลิต

1. ฝึกอบรมเกษตรกร
 - ด้านการเกษตร
 - ด้านพัฒนาอาชีพนอกการเกษตร

- ด้านพัฒนาสถาบันเกษตรกร
 - ด้านพัฒนาเกษตรกร
2. พัฒนาการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกร
- ประสานงานด้านสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดิน
 - ติดตามการชำระคืนเงินกู้ของสหกรณ์
 - ดำเนินการตลาดผ่านสหกรณ์ด้านธุรกิจการซื้อขาย

องค์การส่งเสริมกิจกรรมโคนมแห่งประเทศไทย (อศค.)

อศค. ได้กำหนดนโยบายสำหรับการดำเนินงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนวิสาหกิจ ฉบับ พ.ศ.2537-2539 โดยมีส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน คือ นโยบายด้านการส่งเสริมและบริการ โดย

- จะดำเนินการส่งเสริมและบริการในเชิงธุรกิจด้านรวบรวมน้ำมันดิบ สัตว์แพทย์ผสมเทียม ฝึกอบรม และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ แก่เกษตรกร ให้สามารถเลี้ยงตนเองได้
- จะพัฒนาและขยายการเลี้ยงโคนมในพื้นที่เหมาะสม
- สนับสนุนให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมและ/หรือเป็นเจ้าของศูนย์ รวบรวมนมเพื่อส่งน้ำมันดิบให้ อศค.

- ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่เกษตรกร เพื่อให้มีการเลี้ยงโคนมอย่างถูกต้อง
- จะส่งเสริมให้ผลิตน้ำมันดิบให้มีคุณภาพดี

จากนโยบายดังกล่าวได้นำมากำหนดกลยุทธ์และแผนงานการส่งเสริมและบริการ ดังนี้

กลยุทธ์

- ร่วมกับหน่วยงานอื่นศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้และประเมินผลการเลี้ยงโคนมในพื้นที่ต่าง ๆ
- ปรับปรุงระเบียบการรับซื้อน้ำมันดิบ และระเบียบการให้ราคาน้ำมันดิบจากเดิมรับซื้อน้ำมันดิบจากเกษตรกรสมาชิก ให้สามารถรับซื้อได้ทั้งจากสมาชิก สหกรณ์โคนม และกลุ่มเกษตรกรเลี้ยงโคนม
- คิดค่าบริการด้านสัตวแพทย์ และผสมเทียมจากเกษตรกรในราคาที่เหมาะสม และเลี้ยงตนเอง
- จัดหาปัจจัยการผลิตจำหน่ายแก่เกษตรกรในราคายุติธรรม

- เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นฐานสำหรับการวางแผนและพัฒนาโครงการ
- เป็นแกนนำในการรณรงค์ ส่งเสริม การผลิตน้ำมันดิบ
- ร่วมลงทุนกับเกษตรกร จัดตั้งศูนย์รับนม และบริหารงานของศูนย์ในระยะเริ่มต้น และให้เกษตรกรเป็นเจ้าของและบริหารศูนย์เองทั้งหมด ตลอดจนจัดตั้งศูนย์รวบรวมน้ำมันดิบ เพื่อส่ง อสค.

แผนงานและโครงการ

1. โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงโคนม ให้เกษตรกรในพื้นที่เป้าหมาย ด้วยการส่งเสริมเกษตรกรปีละ 400 ราย จัดตั้งศูนย์บริการและพัฒนา โคนม และการจัดเตรียมแม่พันธุ์โคนม ฯลฯ
2. โครงการแปรรูปศูนย์รวบรวมน้ำมันดิบ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนให้เกษตรกร รวมตัวกันเป็นสหกรณ์ เพื่อดำเนินธุรกิจที่ต่อเนื่องจากการเลี้ยงโคนม และเพื่อเพิ่มรายได้ให้ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม จากการดำเนินธุรกิจรวบรวมน้ำมันดิบ

วิธีการดำเนินการ

1. การจัดตั้งสหกรณ์
 - อสค. ร่วมกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ในการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสหกรณ์ ทั้งนี้ เกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมของ อสค. ได้ร่วมกันจัดตั้งสหกรณ์โคนมแล้ว รวม 18 สหกรณ์
 - ให้สหกรณ์ซื้อทรัพย์สินศูนย์รวบรวมน้ำมันดิบของ อสค. เพื่อดำเนินธุรกิจ รวบรวมน้ำมันดิบบริการสมาชิกต่อจาก อสค.
 - กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้รับอนุมัติเงินยืมปลอดดอกเบี้ยจากกองทุนรวม เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เพื่อนำมาไว้ให้สหกรณ์ต่าง ๆ ยืมไปดำเนินการ
 - สหกรณ์โคนมนำเงินชำระคืนนี้ให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยปลอดการ ชำระหนี้ ในปีที่ 1 และผ่อนชำระในปีที่ 2-10
2. การรับซื้อน้ำมันดิบ
 - อสค. จะรับซื้อน้ำมันดิบจากสหกรณ์ตามคุณภาพหน้าโรงงาน อสค. โดยใน ระยะการผ่อนชำระหนี้ของโครงการ สหกรณ์จะต้องจำหน่ายน้ำมันดิบให้ อสค. เท่านั้น

- สหกรณ์จะรวบรวมน้ำหนักจากสมาชิกตามคุณภาพหน้าสหกรณ์ โดยจะตรวจด้วยคุณภาพน้ำหนักที่รวบรวมจากสมาชิก และนำน้ำหนักผ่านการทำความเย็นให้ได้ อุณหภูมิที่เหมาะสมก่อนนำส่ง อสค.

3. การสนับสนุนกิจการสหกรณ์

- อสค. จัดบริการต่าง ๆ สนับสนุนศูนย์ของสหกรณ์ฯ ได้แก่ บริการสัตวแพทย์ การผสมเทียม การขนส่งน้ำหนัก การตรวจสอบคุณภาพน้ำหนัก ตลอดจนคำแนะนำด้านวิชาการ โดย อสค. คิดค่าบริการในอัตราที่เป็นธรรม

กระทรวงพาณิชย์

แนวทางการพัฒนาการพาณิชย์ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดแนวทางที่เกี่ยวกับการส่งเสริมธุรกิจชุมชน ในส่วนของแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ และกระจายผลประโยชน์จากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ

- 1) การพัฒนาที่ผ่านมาประสบความสำเร็จในด้านการขยายตัวทางเศรษฐกิจ แต่รายได้ที่เกิดขึ้นยังกระจุกตัวอยู่เพียงกรุงเทพมหานครและภาคกลาง เป็นผลจากการพัฒนาเมืองในภูมิภาค ยังไม่มีความพร้อมพอเพียงในการเป็นฐานรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมเท่าที่ควร
- 2) การพัฒนาที่มุ่งเน้นแต่การเสริมสร้างเสถียรภาพด้านเศรษฐกิจ โดยไม่ให้ความสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำเท่าที่ควร ทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของช่องว่างระหว่างรายได้ระหว่างพื้นที่ และกลุ่มอาชีพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาสังคมที่รุนแรงมากขึ้น และมีผลกระทบต่อการเพิ่มประสิทธิภาพความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

นโยบายเกี่ยวกับธุรกิจชุมชน/การพัฒนาอาชีพและรายได้

- การสนับสนุนการจัดตั้งร้านค้าชุมชนให้เป็นแหล่งขายปัจจัยการผลิต และระบายสินค้า รวมทั้งการฝึกอบรมการทำธุรกิจแก่ชุมชน
- การสนับสนุนด้านวิชาการ สินเชื่อ ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด
- พัฒนาระบบตลาดโดยเฉพาะตลาดกลาง ตลาดซื้อขายล่วงหน้า ตลาดข้อตกลง และตลาดอนุพันธ์

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

- มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ โดยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันการค้ากับต่างประเทศ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติให้ดียิ่งขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่ยังด้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ

มาตรการ

ได้กำหนดมาตรการในการดำเนินการตามแนวทางการลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ และกระจายผลประโยชน์ ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตร

วัตถุประสงค์

(1) เพื่อพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตรภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สินค้าเกษตรมีเสถียรภาพด้านราคาและสร้างความเป็นธรรมแก่เกษตรกร โดยพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการตลาด เพื่อการเก็บรักษาและพัฒนาคุณภาพสินค้า รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและสนับสนุนอำนาจการต่อรองของเกษตรกร

(2) เพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลง ภายใต้กฎเกณฑ์การค้าระหว่างประเทศ

มาตรการ

มาตรการที่เกี่ยวข้องได้แก่

(1) พัฒนาและส่งเสริมระบบการค้าเสรีในตลาดสินค้าเกษตร โดยให้กลไกราคาเป็นตัวปรับอุปสงค์และอุปทานสินค้า

(2) ดำเนินการแก้ไขปัญหาสินค้าเกษตรอย่างเป็นระบบทั้งปัญหาระยะสั้นและปัญหาระยะยาว และให้สอดคล้องกฎเกณฑ์ทางการค้าระหว่างประเทศ

(3) พัฒนาระบบการช่วยเหลือเกษตรกรให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระยะยาว โดยการสนับสนุนวิชาการ สินเชื่อ ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองทางการตลาด

(4) ส่งเสริมกลไกภาคเอกชนในการพัฒนาระบบตลาดรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะตลาดกลางให้แพร่หลายและทั่วถึงในแหล่งผลิตสำคัญ ตลาดซื้อขายล่วงหน้า ตลาดข้อตกลง และตลาดอนุพันธ์ รวมทั้งการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการตลาด เพื่อเก็บรักษาและพัฒนาคุณภาพสินค้า เช่น ระบบคลังสินค้าไซโล และห้องเย็น ให้กระจายตัวไปทั่วแหล่งผลิต

(5) สนับสนุนการพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด รวมทั้งการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตร โดยการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร และกิจกรรมต่อเนื่องกับการเกษตร เช่น การแปรรูปสินค้า เป็นต้น

(6) เสริมสร้างศักยภาพเกษตรกรในชนบทให้มีทางเลือกในการพัฒนาวิถีชีวิต สร้างเศรษฐกิจชุมชน โดยการสนับสนุนการจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อเป็นแหล่งขายปัจจัยการผลิต ระบายสินค้า รวมทั้งการฝึกอบรมการทำธุรกิจและการบัญชีแก่ชุมชน